

● KÜSITLUS

Kas naised on kohalikus poliitikas piisavalt?

JANEK

Loomulikult võiks neid olla mees-
tega võrdselt. Kui naised aga ise
huvi üles ei näita, siis kvoodipõhi-
selt on minu arvates ka vale neid
sinna augutähteks panna. Aga ise-
enesest võiks neid olla volikogus
võrdselt meestega, huvid oleksid
siis jagatud võrdselt.

MAIRE

Tegelikult võiks olla rohkem. Neid
volikogus ju vist väga palju ei ole,
mehed on ülekaalus. Täpset arvu
ma ei oska öelda. Võiks olla küll
rohkem naised.

Meil on ju Haapsalu linnas te-
gusaid naised, kes võiksid teha mi-
dagi linna heaks ning oma mõt-
teid ja ideid välja öelda.

REIN

Ma arvan, et on parasjagu. Oleneb
muidugi naistest – võibolla mõni
võiks olla rohkem. Kui on asjalikud
naised, siis miks mitte.

KAJA

Mul seisukohta pole. Ma ei ole po-
liitikaga üldse kursis.

HELEN

Naised on kohalikus poliitikas minu
arvates liiga vähe. Mida teha, et
neid rohkem oleks?

Valige valimistel naised. Ma ar-
van, et neid on poliitikas vähem,
sest naised on rohkem hoiavad kui
mehed. Neil on lihtsalt töökoor-
mus suurem, nad peavad ennast
rohkem tõestama, et üldse esile
pääseda.

Küsitles **KAIRE REILJAN**
Pildistas **JUHAN HEPNER**

Haapsalu linnapea Urmas Suklese sõnul on poliitika närviline tegevusala, mis pelutab naised. Haapsalu Isamaa linnapeakandidaat Olavi Seisonen (paremal) ei tea, miks nimekirjas naised nii vähe on.

● KOHALIKUD VALIMISED

Valimisnimekirjades laiutavad mehed

Läänemaa EKRE ja Isamaa nimekirjadesse kuulub kaks-
kolm korda rohkem mehi kui naised, Haapsalu linnapea
Urmas Suklese valimisliitu lausa üle nelja korra rohkem.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Oru ja Risti hooldekodu direktor
Elle Ljubomirov kandideerib Lää-
ne-Nigula sotsiaaldemokraatide
nimekirjas, kus on seitse naist ja
kaheksa meest. Läänemaal on sot-
side nimekiri üks vähesi, kus
naised ja mehi on võrdselt.

„Naiste hulk on meil märkimis-
väärne,” ütles Ljubomirov. „Selle
üle on mul hea meel.”

Lääne-Nigula 25-liikmelises
vallavolikogus on naised praegu
suures vähemuses. „Vahel olen
tundnud puudust küll, et naised
on vähe,” tunnistas Ljubomirov.

Meestekesksed komisjonid

Lääne-Nigula vallavolikogust veel
meestekesksemad on komisjo-
nid: kaheksaliikmelises arendus-
ja eelarvekomisjonis on Ljubo-
mirov ainus naine. Talle sugu ei
loe, kuid ta on tajunud, et mees-
tele loeb. „Kui oled meeste seas
ainus naine, siis oledki ainult
naine. Et mis sa virised,” ütles
Ljubomirov.

Kõige rohkem meeste poe-
le kaldu on Haapsalu linnapea
Urmas Suklese valimisliit. „Poli-
tika on küllaltki närviline tege-
vusala,” põhjendas 1993. aastast
peale kõigil valimistel võimule
pürginud ja aastakümneid lin-
na valitsenud Sukles.

HaRi meesterohkus ületab isegi
EKRE ja Isamaa oma. Suklese järel
teisel kohal troonib valimisliidus

küll Haapsalu algkooli direktor
Malle Oiglas, aga 35 mehe seas
leidub vaid kaheksa naist. „Nai-
sed ei taha väga poliitikas osale-
da,” põhjendas Sukles. „Me suht-
lesime väga paljude tublide nais-
tega, kes lõpuks otsustasid mitte
tulla valimistele.”

Läänemaal kõige laiemalt esi-
neva Isamaa nimekirjades kan-
dideerib mehi naistest üle kol-
me korra rohkem. Partei egiidi
all läheb maakonnas välja üle 80
kandidaadi, kellest 23 on naised.
Haapsalu 30-liikmelises nimekir-
jas on kaheksa naist.

„Olukord ei ole meelepära-
ne. Eks me pingutasime ka, aga
ei tea, ei oska vastust anda, kus
naised on,” ütles Haapsalu Isa-
maa esinumber Olavi Seisonen.

EKRE Lääne-Nigula nimekir-
jas on kaheksa mehe kohta kolm
naist ja Haapsalu nimekirjas kuue
mehe kohta kolm naist. „Naised
põhjendasid, et neil ei ole aega
ja noorematel on pere ja lapsed,
mis on väga mõistetav põhjus,”
ütles Läänemaa EKRE juht Hardi
Rehkalt. Küsimusele, kas mees-
tel ei ole perekonda ja lapsi, vas-
tas Rehkalt: „Kuidagi ajalooliselt
on välja kujunenud, et mehed on
vabamad.”

Keda pole, seda pole

Rehkalt märkis, et erakond võtaks
kõik naised kahel käel vastu, aga
keda pole, seda pole. „Naisi sai
kutsutud, aga nad ei haakinud,”
sõnas ta.

Läänemaa noorima nimekir-
jaga (liikmete keskmine vanus
alla 40) välja tulnud valimislii-
dus Terve Haapsalu kandideeri-
vad mehed-naised vaheldumisi.
Nimekirja esimene ots oli juhus.
„Siis tegime lõpuni nii,” ütles Ter-
ve Haapsalu esinumber ja linna-
peakandidaat Andres Öige.

Meestest on rohkem naisi
Haapsalu Keskerakonna, valimis-
liidu Elujõuline Vormsi ja Lääne-
Nigula valimisliidu Oma Inime-
sed nimekirjas. Valimisliidu üks
juhte Tenno Laanemets ei olnud
isegi teadvustanud, et see nii on.
„Kui nii, siis on hästi. Üks puhas
meeste koosolek võib ikka väga
totraks minna,” ütles ta.

Omadest Inimestes kandidee-
rib 16 naist ja 12 meest. „Viima-
sel hetkel ümbermõtledad olid
just mehed. Kui naistel oli otsus
tehtud, siis oli see tehtud,” mär-
kis Laanemets.

Parmpoolsete Saare-, Hiiu- ja
Läänemaa piirkonna halduri ning
Haapsalu esinumbri Marika von
Kühni sõnul saavad naisi julgus-
tada vaid teised naised. „Et naisi
oleks poliitikas rohkem, piisaks
meil juba sellest, kui Haapsalu
saaks taas naislinnapea,” ütles
von Kühn.

Haapsalu ja Lääne-Nigula
Parmpoolsete esinumbriid on
naised ja see on von Kühni sõnul
teadlik valik. „Naisi on poliitikas
vähe ja eriti väiksemates linnades
nagu Haapsalu, Viljandi, Pärnu,”
märkis ta.

Kultuurikeskuse juht paneb ameti maha

Peaaegu 30 aastat Haapsalu
kultuurikeskust juhtinud Gül-
nar Murumägi otsustas nauti-
da vaba aega ja anda teatepul-
ga edasi.

„Aeg on ümber saanud. Prae-
gu on hea aeg muudatusteks –
üks hooaeg lõpeb ja teine on
algamas,” ütles Murumägi, kes
on enda sõnul juba mõnda aega
mõelnud juhi kohalt lahkumise-
le. „Kogu meeskond on nagu oma
perekond. Ei ole kerge lahkuda.”

Murumäe sõnul mahub ligi
30 aasta sisse väga palju, kuid
kõige suurem ettevõtmine oli
maja remont aastatel 2009–
2011. Varem see lagunes ja oli
viletsas seisus. „See oli suures-
ti toonase linnapea Ingrid Dani-
lovi teene, kes selle tõsiselt ette
võttis,” ütles Murumägi.

Murumäe sõnul on ta püü-
nud anda parima, et Haapsalu

kultuurielu rikastada. Nii on
just kultuurikeskusest alguse
saanud mitu Haapsalu suur-
tütust: Augustibluus ja sellest
välja kasvanud Ameerika auto-
de kokkutulek, Valge Daami
aeg ja vabaõhuetendus, Itaalia
veinipidu, HÖFF. Samuti toi-
muvad kultuurikeskuses džäs-
siklubi kontserdid ja graafilise
disaini festival.

Nüüd ootab Murumägi huvi
ja põnevusega saabuvat vaba
aega. Rahvamajade ühingu juha-
tuse liikmena plaanib ta siiski
veel jätkata.

Murumägi on kultuurikesku-
ses töötanud 1988. aastast ja seda
juhtinud 1. jaanuarist 1996. aast-
tal. 1. novembrist ta enam kul-
tuurikeskuse juhina ei tööta.
Kes uueks keskuse juhiks saab,
otsustab linnavalitsus.

MALLE-LIISA RAIGLA

Läneranna volikogu ei lasknud lisalaenu võtta

Läneranna vallavalitsus ei saa-
nud uue koolimaja juba soeta-
tud sisustuse jaoks 1,2 miljonit
eurot laenu võtta, sest volikogus
puudus kvoorum.

Laenu võtmise poolt oli ühek-
sa volinikku, vastu kuus. Laenu
võtmise loa saamiseks tulnuks
kokku saada 11 poolthäält.

„Teeme siis kallimalt,” ütles
vallavanem Ingvar Saare.

Enne hääletust kõlas ka val-
lanemale küsimus, mis saab
siis, kui laenu võtmiseks luba
ei saada. Saare vastas: „Hoone
sisustus on 99 protsenti tehtud,
lihtsalt võlgu jääme.”

Volikogule selgitas Saare, et
ilma laenuta tuleb mööblitoot-
jaga sõlmida liisinguleping ehk
järelmaks, mis lõppkokkuvõtte-
s tuleb kallim kui olemasole-
va laenulepingu suurendamine
1,2 miljoni euro võrra.

Laenuga oli plaan maksta
kooli mööbli eest 920 000 eurot,
kõogi sisustamisele kulunud
76 000 eurot ning aula helitehni-
ka eest 41 000, generaatori eest
28 000 ja tekkinud lisatööde
eest 96 000 eurot. Saare sõnul
läks sisustus plaanitud 600 000
euro võrra kallimaks.

MALLE-LIISA RAIGLA

Haapsalu kultuurikeskuses

TRIO

**Tanel Ruben,
Ara Yaralyan,
Rain Rämmal**

26.09 kell 19

Piletid müügil
Piletikeskuses
ja kohapeal

Lääne Elu

Vaata lisa kultuurimaja.ee

● JUHTKIRI

Naised volikogudesse

Kõige õigem oleks valimistel käituda nii, et kandidaadi soole (ja vanusele ega ka muudele füüsilistele omadustele) üldse mitte tähelepanu pöörata. Tuleb valida lihtsalt tarka inimest, kel selge plaan ja kindel siht, mida järgmise valimistsükli jooksul linna või valla heaks korda saata. Et naissoost poliitiku juures ei rõhutataks eesliidet nais-, nagu ei sobi rõhutada kellegi vanust (vanurpoliitik) või kehamõõte (priske poliitik).

Paraku ei ole meie esinduskogudes piisavalt naisi, mistõttu räägitakse endiselt tihti naistest poliitikas kui mingist anomaaliast. Eakaid ja ülekaalulisi on piisavalt, võibolla seepärast neile eraldi tähelepanu ei juhitagi.

Naiste puhul toovad (mees)poliitikud põhjuseks, miks neid valimisnimekirjades pole, näiteks selle, et poliitika on naiste jaoks liiga närviline ala või selle, et meestel on rohkem vabadust igasugu hobide, sealhulgas poliitikaga tegeleda. See ei ole pädev põhjendus. Eakate ja ülekaaluliste puhul võiks ju samuti tuua hulga ohte, kas või näiteks närvilise tööga kaasneva terviseriski.

Saabuvatel kohalikel valimistel kandideerib siiski omajagu naisi; mõnes nimekirjas on neid isegi meestest rohkem. Naised kandideerivad väidetavast närvilisusest ja ajapuudusest hoolimata. Lääne Elu arvates tuleb neid toetada ja neid rohkem esinduskogudesse valida. Kuid mitte ainult soo põhjal. Valitagu ikkagi tark ja selge sihiga kandidaat. Ent kui selliseid on mitu, eelistatagu naist. Kui volikogudes on rohkem naisi, asuvad nad ka julgemalt kandideerima.

● TEISED LEHED

I have a dream

SIRP. Poliitiline kakluskogub kogub hoogu. Ma ei käi somes, aga mõnikord tekib tunne, et tuleks lõpetada ka kõik ajakirjanduse tellimused. Aga peab ju siiski lootma lootusetuse maailmas, kirjutab Sirbis ajakirjandusõppejõud ja meediakriitik Tiit Hennoste.

Et poliitikud saaks aru, et usaldus on kõige alus ning avalik ja aus suhtlus, vastutuse võtmine ja oma vigade tunnistamine on tugevuse näitaja ning usalduse alus.

Et poliitika kese on veenmine ja veenmine on argumenteerimine, mitte söimamine, mõnitamine, ilkumine ega oma arvamus pealesurumine. Ja argumenteerimiseks on vaja teadmisi ja oskust oma peaga mõelda ning suhtekorralduse teenusejagajate peadest ei piisa.

Et poliitikast kaoks pateetilised plekksõnad ja ülivõrded ning inimeste tegusõnadega mõnitamine, mille järgi kõik vaid vinguvad ja tänitavad.

Et poliitikast kaoks laused „minust on valesi aru saadud” ja „see on kontekstist välja rebitud”. Et vabandus oleks vabandus, mitte mõnitav „vabandan, kui see kedagi riivas”. Ja et tervisekassa uus juht ei hakkaks seletama, et tal on kahju, et töötajate tänamine (loe: raha laristamine) riivab rahva õiglustunnet.

Et pideva suure pildi hüüdmise asemel saaks poliitikud aru, et suur pilt koosneb väikeste piltide kogumist ja keskmiste asemel on väga erinevad rühmad. Ja just need on inimestele tähtsad. Ja et peale raha lähevad inimestele korda ka armastus ja sõprus, tõde ja õigus, usk ja lootus.

Et kõige tähtsam on poliitikutelt küsida, küsida, küsida. Selgitusi ja fakte, mitte tunnetust.

Et lõpeks see maailm, kus inimesed ei usalda poliitikuid, ajakirjandust (ega teadust), nii et tõde on nende meelest see, kuidas poliitikud, ajakirjandus ja teadus ei mõtle. Ja et nad saaks aru, et selline mõte on liiga sageli lihtsalt vale.

Ja lõpuks. Et poliitikud ja ajakirjanikud ja kõik inimesed saaks aru, et demokraatlik poliitika VÕTAB AEGA, kirjutab Hennoste.

● LAUSELAEN

„Turistide sõnum on, et ärge nii tehke, nagu meie tegime. Eestlane aga kehitab selle peale praegu veel õlgu.”

Tuulingu talu peremees **Ants Ale**. Lääne Elu, 18. september

NÄDAL

 2025
R

Kuulekad poliitikud ja agendaga ametnikud

Pealiskaudselt vaadates oleks kõik nagu korras. Entusiastlikud ametnikud pingutasid üle ja panid kokku seadusemuudatuse, mille heakskiitmisel oleks Eestis tekkinud olukord, kus „valede” seisukohtade lugemise eest saanuks inimesi karistama hakata. Ajakirjandus nägi ohtu ja vastutav minister, pärast mõningasi eksirännakuid, tunnistas viga. Tegelikkus on palju kurvem.

Esiteks sai see meelsuskontrolli kehtestamise plaan avalikuks üksnes tänu sellele, et paar rahvusringhäälingu ajakirjanikku asja rutiinse töö käigus avastasid. Ükski paljudest siseministeeriumi suhtekorraldajatest ja teistest ametnikest ei pidanud vajalikuks avalikkust nii suuri põhiseaduslike vabaduste ja õiguste piiranguid potentsiaalselt kaasa toova karistusseadustiku muutmise plaanist teavitada.

Olen üsna kindel, et küsimusi poleks avaliku tähelepanuta tekkinud ka teiste ministeeriumide ametnikel ja valitsuse liikmetel, sarnaselt siseminister Igor Taroga. Loomulikult on ju tarvis „ennetada üksikisikute iseseisvat radikaliseerumist”!

Teiseks ei näi siseministri meele muutus ja kahetsus üldse siiras. Veel sõna otseses mõttes eelmisel õhtul enne esmaspäevahommikuse teate väljasaatmist kaitses Igor Taro plaani kirglikult ja isiklikult sotsiaalmeedias, mõni päev enne seda aga sõitles aktiivselt kriitilisi õigusekspeerte ja halvustas ajakirjanikke.

Võib ainult „Jah, härra minister” stiili aimates ette kujutada, kuidas erakonnakaaslased või valitsuskoalitsiooni partnerid pühapäeva õhtul siseministrile selgeks tegid, et kuu aega enne valimisi ei ole hea mõte välja tulla plaaniga vabasse Eestisse mõttepoliitsei luua. Selle stseeni meelelahutuslik väärtus võis kahtlemata olla suur.

Kolmandaks pole see episood siseministril Igor Tarol esimene kord amet-

ANVAR SAMOST
kolumnist

nike ette seatud jutupunkte maha lugeda, hoolimata sellest, et tegevus, mida ta poliitikuna kaitseb, on ebaseaduslik, Eesti väärtusruumiga vastuolus või lihtsalt rumal – või lausa kõike kolme korraga.

Mõni kuu tagasi ei näinud Taro midagi halba selles, et sajad numbrituvastuskaamerad, mille kasutamisest tema ise ning enamik valitsuse liikmetest midagi ei teadnud, iga päev üle Eesti tuhandete autojuhtide käike jälgivad ja neid ristotsitavasse andmebaasi salvestavad. Sarnaselt meelsuskontrolli plaaniga leidis siseminister alles pärast päevi kestnud kriitikat, et kaamerate kasutus tuleb seisata.

See ei takistanud tal üritada kiirkorras läbi lükata ametnike koostatud seadusemuudatust, mis poleks varasemaga võrreldes kaamerate kasutamist kuidagi piiranud, vaid hoopis seadustanud senise tegevuse. Taas – üksnes avalik huvi hoidis selle ära.

Neljandaks on üsna kindel, et ametnikud ootavad lihtsalt ära, kuni tuleb soodsam hetk. Kas vahetub siseminister, valitsus või on valimised kaugemal.

„Mõtleme veel, mõtleme rohkem ja sõnastame paremini, õigusselgelt, kui tulevikus sarnase teema juurde uuesti tuleme. Õppetund oli kasu-

lik,” teatas omapoolse kokkuvõtte-na siseministeeriumi kantsler Tarmo Miilits. Tema sõnul pole vajadus karistusseadustiku muutmiseks kadunud. Ja igaks juhuks toob tippametnik oma ERRi portaalis ilmunud seisukohas paralleeli lapspornoga, et siis äkki oleks kriitikutel ebamugav teemaga üldse tegeleda.

Ka Taro ise märkis, et viga oli „enneaegne väljatulek kavaga”.

Samal nädalal, kui siseminister kaitses plaani hakata hindama ja vajadusel karistama inimesi nende loetava ja vaadatava põhjal, rõõmustasid transpordiameti ametnikud töövõidu üle. Neil õnnestus kiiresti ära kodustada uus transpordiminister ja seada ta keskmise kiiruse kaamerate ja veapunktiisüsteemi eestkõnelejakaks.

Mäletatavasti läks sama asi aasta algul korda ka eelmise transpordiministriga, kuid – oh häda – valitsus lagunes ja tuli uus minister. Veel hullem oli aga, et peaminister Kristen Michal jõudis välja öelda, et suurte inimeste õigusi ja privaatsust riivavate muutuste ellu viimiseks peaks olema sellekohane mandaat.

Mandaati ametnikel muidugi ei ole ja poliitikud vaevalt valimistele totaalselt jälgimisühiskonda lubava programmiga lähevad. Paraku tekib üha enam näiteid sellest, kuidas ametnikud suudavad poliitikuid panna kaitsma plaane ja vaateid, mis pole üldse nende omad.

● **Ka Igor Taro ise märkis, et viga oli „enneaegne väljatulek kavaga”.**

VOIMALIK OHT

Amet algatas Haapsalu veekeskuse järelevaevemenetluse

Tarbijakaitse- ja tehnilise järelevaev amet (TTJA) algatas menetluse, et kontrollida, kas Haapsalu veekeskus on nii halvas seisus, et võib olla külastajatele ohtlik. Ameti teatel tuleb ohukahtlusega hooneosade kasutamine eksperdi hinnangu järgi ajutiselt peatada.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Mikk-Sander Laubert postitas teisipäeval sotsiaalmeediasse hoiatuse, et käis oma lapsega Haapsalu veekeskuses ja et talle paistis hoone olevat nii halvas seisus, et selle raudkonstruktsioonid kaua enam vastu ei pea. Postitusele oli lisatud paarkümmend fotot veekeskuse eri puudustest: roostes metallkonstruktsioonidest ja -torudest, katkisest laest ja muudest vigadest.

„Ma ei mõista, kuidas pole keegi veel julgenud öigluse eest välja astuda. Direktorid, õpetajad ja treenerid saavad meie lapsi veekeskusesse – aga kas keegi tõesti usub, et see on neile ohutu?“ kirjutas ta Facebooki Haapsalu ja Läänemaa grupis.

„Ma ei usu, et ükski HaRi liige pole ujulas käinud ja näinud seda, mis mind sõnatuks võttis. Millal üldse viimati seal kontroll tehti? Kindlasti mitte hiljuti. See maja tuleb sulgeda kohe!“ viitas Laubert Haapsalus võimul olevale valimisliidule HaRi, mida juhib linnapea Urmas Sukles.

Ohu korral tuleb kasutamine peatada

TTJA ehitiste ohutuse ekspert Urmo Karu kinnitas Lääne Elule, et Haapsalu veekeskuse kohta tulnud teabe põhjal algatati järelevaevemenetlus.

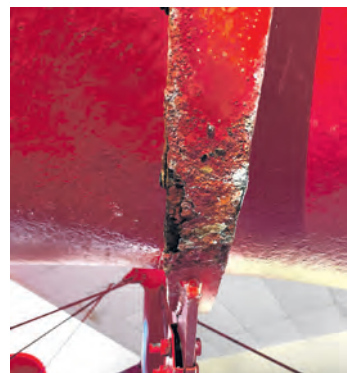
„Oleme teavitanud omaniku, et kuni eksperdi kaasamiseni tuleb kahjustatud konstruktsioonidega piirkonnad ajutiselt sulgeda ning ohu kahtlusega atraktsioonide või ruumide kasutamine peatada. Pärast esmast eksperdi hinnangut selgub, kas ja millises ulatuses saab hoonet ohutult kasutada,“ rääkis Karu.

„Hoone omanik peab kaasa pöörduma pädeva eksperdi, kes hindab konstruktsioonide seisukorda ning võimaliku mõju kogu hoonele. Vajalikud parandusmeetmed tuleb rakendada enne, kui hoone seisukord halveneb,“ lisas Karu.

Haapsalu spordibaaside juhi Sulev Vare sõnul on linnaasutusel palutud 25. septembriks edastada seisukoht veekeskuse olukorra kohta ja ajakava puuduste parandamiseks. Reede hiliselt pärastlõunal enne lehe trüki minekut, kui Lääne Elu kuu-

JUHAN HEPNER

4 X MIKK-SANDER LAUBERT

Haapsalu veekeskuse olukord ei paista Lihula maanteelt vaadates väga hull, aga lähemalt uudistades jääb silma hulk murekohti.

lis TTJA esindajalt, et ohukahtlusega hooneosade kasutamine tuleb peatada, ei olnud spordibaasid Vare sõnul veel selle piirangu kohta TTJA käest infot saanud.

Veekeskus on plaanis rekonstrueerida

Nii Haapsalu linnapea Urmas Sukles kui ka Vare on varasema teabe põhjal seisukohal, et veekeskus pole ohtlik. „Meil on hiljuti ekspertiis tehtud ja veekeskus peab ilusasti vastu kapitaalremondini, mis peaks hakkama järgmise aasta esimesel poolel,“ ütles Sukles. „Selle tõttu, et ole-

me remondiprojekti ette valmis tanud, ei ole me neis roostekohades potjomkinut teinud. Projekterimise käigus on tehtud hiljuti ekspertiisid ja midagi ohtlikku seal ei ole.“

Vare sõnul tehti rekonstrueerimisprojekti käigus uuring veekeskuse kandekonstruktsioonide ja tulekaitse värvipindade paksuse kohta. „Mõni aasta varem on tehtud ka ehitustehniline ekspertiis,“ lisas ta. Need pole tema sõnul näidanud, et veekeskuses oleks selline oht, mis sunniks hoonet sulgema. Samas tunnistas ta, et 2003. aastal rajatud veekeskuse

üldine olukord ei ole siiski kiita ja maja vajab kindlasti rekonstrueerimist.

„Ujulale tähendab 20 aastat kapitaalremondit ikka seisundi märkimisväärselt halvenemist. Ei Keilas ega kuskil mujal ole remon- timata ja samast ajast pärit ujula- lates pilt hea,“ mainis ta.

Veidi üle paarisaja tuhande euro maksnud rekonstrueerimise ja laienduse projekt on valmis. Ujula ehitus koos uue sisustusega võiks hinnanguliselt maksta 5,3 miljonit eurot. Suklese sõnul koostatakse SA Läänemaa abiga praegu toetuse taotlust, et küsi-

da piirkondliku elu- ja ettevõtlus- keskkonna meetmest oktoobris 2,4 miljonit eurot.

„Suure tõenäosusega saame seda sealt, sest see on Läänemaa- le suunatud meede,“ lausub Sukles. Ülejäänud raha tuleks praeguse plaani kohaselt leida spordibaasidel ise laenuks. Raha olemas- olul saaks välja kuulutada ehitus- hanke. Kui ehitus algab järgmisel suvel, oleks veekeskus prognoo- si järgi valmis ülejäämise aasta sätiseks. Vare sõnul tähendaks rekonstrueerimine seda, et praegusest hoonest jääb alles vaid ujula süvend. Kõik muu tuleks uus.

LÜHIDALT

MALLE-LIISA RAIGLA

Peatänaval katsetatakse uut täidet

Järgmisel nädalal hakkab Haapsalu Posti tänavat ehitama YIT AS proo- vima kivide vahel uut vuugisegu.

„Katsetame kõige kehvematel kohtadel,“ ütles Haapsalu aselin- napea Innar Mäesalu. Esialgu pan- nakse uus vuugisegu Vaba täna- va ristmikule ja linnavalitsuse ette.

Mäesalu kirjeldas, et linnavalit- suse soovist parempöörde tegemi- se kohas on vesi kogu vuugivahe ära uhtunud ja see on kogu täna- va kõige viletsam ala.

Uut vuugisegu on plaanis katse- tada ühel sõidurajal 30–40 meetril.

Esialgu vaadatakse Mäesalu sõ- nul, kuidas teine segu talve vastu peab ja kui sellele pretensioone ei ole, vahetatakse tuleval aastal ga- rantii korras välja kogu Posti täna- va vuugisegu.

Ajal, mil ehitaja vuugisegu va- hetab, on liiklus ühes sõidusuunas häiritud, kuid tänav suletud ei ole.

Malle-Liisa Raigla

Haapsalus jätkub suvine liikluskord

Ehkki Karja tänav kohvikud on oma terrassid kokku pakkinud, ei muutu liikluskord vanalinnas veel talviseks ning ringristmiku Talumehe kõrtsi poolne osa jääb autodele suletuks.

Aselinnapea Innar Mäesalu sõ- nul tingis suvise liikluskorra edasi jäämise Lahe tänav remont. Et 29. septembrist suletakse Lahe tä- nav kaheks nädalaks liiklusele, hak- kavad veoautod sõitma mööda Ehte tänavat.

Aasta tagasi tehtud katse näi- tas Mäesalu sõnul aga seda, et Ehte tänavalt veoautod ringristmiku- le välja ei pööra. Suvise liikluskor- miga on manööverdamiseks rohkem ruumi.

Sama teed hakkavad Mäesalu sõnul kasutama ka linnaliinibussid. „See on hea marsruut,“ ütles ta.

Malle-Liisa Raigla

Üheksa Läänemaa talunikku küsib toetust

Üheksa noortaluniku Läänemaa- lt taotles PRIA-lt 899 000 eurot alus- tava ettevõtte toetust.

Iga taotleja saab küsida kuni 100 000 eurot ehk Läänemaa ta- lunikud küsisid valdavalt suurima võimaliku summa. Üle Eesti esitati PRIA-le 246 taotlust, millest soovit- takse toetust ligi 24,5 miljonit eu- rot. Taotlusvooru eelarve on aga seitse miljonit eurot.

PRIA toetuste rakendamise osa- konna rakendusjuhi Urmas Saama sõnul oli huvi toetuse vastu suur, se- da näitab ka taotlusvoorus esitatud küsimuste hulk. Pressiteate vahen- dusel selgitas Saama, et PRIA töö- taja pingutavad taotluste läbivaatamisel, et jõuaks veel tänavu ot- sused ja esimese osa väljamaksed teha. Toetuste määramise otsuste tegemise tähtaeg on 12. jaanuaril.

Toetuse maksab PRIA kahes osas, millest esimene on 75% ja teine 25% määratud toetusest. Kui taotleja vastab toetustingimustele ja on esitanud nõuetekohase äri- plaani ning PRIA on taotluse rahul- danud, kantakse esimene osa raha üle 30 tööpäeva jooksul.

Et saada toetuse teine osa, tu- leb esitada PRIA-le taotlus ja näi- data, et äriplaanis kavandatud te- gevused on ellu viidud. Teine osa toetussummast makstakse välja hiljemalt 30. juunil 2029. aastal.

Malle-Liisa Raigla

Kullamaal mälestatakse riigivanemaid

Vastupanuvõitluse päeval, 22. septembril peetav riigivanemate mälestusteenistus toimub täna- vu Kullamaa kirikus. Täna kell 12 on mälestuspäev Puise ran- nal suurpõgenemise mälestus- märgi juures.

Kullamaa kirikus esmaspäe- val kell 16 algaval mälestustee- nistusel teenivad emeriitpiiskop Tiit Salumäe ja Kullamaa kogu- duse õpetaja Kari Tynkkynen ning jutlustab Saare-Lääne piis- kop Anti Toplaan. Päevakohase kõne peab Konstantin Pätsi muu-

seumi juhatus liige Trivimi Vel- liste. Riigipeade auks süüdatakse 17 küünalt. Tund enne mälestus- jumalateenistuse algust mängib Kullamaa kirikus ajaloolisel Carl August Tantoni orelil Tiit Kiik.

Vastupanuvõitluse päeva üri- tused algavad Läänemaal hommi- kul kell 10 Kirbla kirikuaias Jüri Uluotsa haua. Uluots oli 1944. aastal peaminister vabariigi pre- sidendi ülesannetes ja nimetas 18. septembril ametisse Otto Tie- fi valitsuse. Kirblas kõneleb vas- tupanust 1944. aasta sügisel aja-

loolane Mati Mandel ning Uluot- sa eluteest ja saatusest, aga ka Tie- fi valitsuse saatusest Heiki Mag- nus. Mälestuspalvuse peab Kirb- las EELK Lääne praost Kaido Saak.

Traditsiooniliselt peetakse riigivanemate mälestusteenistus igal aastal Eesti eri paigas. „Pigem väiksemates kirikutes,“ ütles vas- tupanuvõitluse päeva tähistamist korraldava MTÜ Konstantin Pätsi muuseumi tegevjuht Tiina Sak- sakulm.

Endiste riigivanemate mäles- tamise traditsiooni alustas MTÜ

koos EELK konsistooriumiga 2006. aastal. Nii otsustabki mälestustee- nistuse asukoha EELK peapiiskop Urmas Viilma. Mullu oli riigivanemate mälestusteenistus Raplas, aga seda on peetud ka Haapsalu toomkirikus.

Päeva eesmärk on mälestada inimesi, kes kahe okupatsiooni vahelisel ajal taastasid Eesti vaba- riigi ning tänada eestlasi, kes jäid võõrvõimu trotsides kindlaks aadetele. Sel päeval meenuta- takse metsavendade, poliitvan- gide ja küüditatute meelekind-

lust ning üldrahvalikku vastu- panutahet.

Vastupanuvõitluse päeva tähistati esimest korda ametli- kult 2007. aastal. 22. septemb- rit ei valitud vastupanuvõitluse päevaks juhuslikult: sel päeval 1944. aastal okupeerisid Nõu- kogude Liidu väed Eesti. Kuigi äsja loodud Tiefi valitsus dekla- reeris neutraalsust teises maail- masõjas, sai sinimustvalge lipp Pika Hermannini tornis lehvida vaid mõne päeva.

KAIRE REILJAN

PIKK IGA

Karl Kamarik saab tagasi vaadata tervele sajandile

Haapsalu omaaegne bussijuht Karl Kamarik tähistas 29. augustil oma 100. sünnipäeva.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

„Eluaastaid on nii, nagu on antud. Oma teha see ei ole,” ütles mees, kelle suguvõsas teisi nii pikaalalisi pole või vähemalt ei tea ta teisi.

Karl on selge silmavaate, sirge selja ja väga hea mälu mees. „Tervis ei ole küll väga hea, muidu oleks nüüd hea vanaduspõlve pidada – tööd ei ole enam vaja teha,” sõnas mees, kes nüüdseks on elanud juba üle sajandi.

Sündis ja kasvas ta Jõõdre külas. „Elasime siis kehvalt. See oli pisi-ke koht, kuus hektarit kõigest. Isa teha olid talutööd. Temaervis oli juba siis vilets,” meenutas mees. „Kuuks klass jäi mul käimata sellepärast, et pidin kodus olema. Metsast tuli puid tuua ja heinu. Hobu ja lehm olid, kaks lammast ja seapõrsas.”

Lapsi oli peres kaks – Karl ja Leida. „Ema oli teist korda abi-elus, nii et mul oli poolõde Liine ka. Tema oli siis juba täiskasvanu, elas Kirimäel. Meie olime Leidaga kahekesi. Leida oli minust aasta või kaks vanem,” rääkis Kamarik.

Sissetuleku andsid rukis, ristikehinaseeme ja põlluhein, mille Haapsalus töövoormeheks olnud onu ära ostis. „Korra sain valla poolt raamatuid. Meil ei olnud raha võtta, et oleks kooliraamatuid osta saanud,” ütles ta.

Sajandi pöördelised sündmused puudutasid Kamarikkugi.

„Kui venelane Pärnu poolt sisse hakkas tulema, läksime naabripoisiga metsa äärde vaatama. Küll see nende bensiiniais oli jube,” meenutas ta.

Saksa ja Vene väes

Venelased tulid ja läksid. Saksa esimesest mobilisatsioonist jäi Kamarik välja. „Ei võetudki, olin nii pisi. Kui teist korda oli mobilisatsioon, tuli mul ka minna,” lisas ta.

Saksa väes käik jäi üsna lühikeseks. „Kaevasime Viljandi lähedal Lõhavere mõisas ja Pikasoo kaitsekraave. Siis hakati meid Pärnu ja sealt edasi Saksamaale viima. Olime Karksi-Nuias, kui üks Vene topelttiibadega lennuk tegi seal natuke säru. Meie masin sai vist pihta ja jäi seisma sinna. Olime naabripoisiga masina taga varjus. Lennuk pani ülevalt ikka lat-lat-lat,” kirjeldas Kamarik.

Koos Vätse külast pärit naabripoisiga jäeti Saksa väekolonn maha. „Tulime jala läbi metsade Parilasse välja. Mõnda aega varjasime endid, aga sügisel andsin end ikkagi venelaste kätte.”

Vähese aja pärast kutsuti ta sõjaväkke ning viidi Risti ja Piirsalu kaudu Tapale, kus oli suurem kogunemise koht. „Siis Tallinna, Juhkentali kasarmusse ja pärast juba Kuramaale, lahingusse – kaks korda. Ühe korra löödi meid puhta puruks. Kui teise korra läksime, tuli varsti käsk, et ei lähegi enam edasi. Et sõda hakkab ära lõppema,” kirjeldas ta. Eesliinilt jõudis Kamarik uuesti tagalasse.

Hiljem, kui sõda läbi, tuli väeosa jalgsi Kuramaalt Kloogale. Seal

Karl Kamarik elab oma kätega ehitatud majas, mille üle ta sügavat uhkust tunneb.

ANDRA KIRNA

tehti Kamarikule, kes oma Saksa sõjaväe episoodi hoolega enda teada oli hoidnud, ettepanek, mida tagasi lükata ei saanud – minna õppepataljoni.

Veidi sai ta ajapikendust, kaevates kehvale jalgade üle. Kui aga ülem teada andis, et kuni ta õppepataljoni ei lähe, koorib igal õhtul väeosa kartulid, lõi Karl käega. „No kaua sa koorid. Läksin ja tegin selle kooli läbi. Sain seersandipagunid peale ja määrati rühmavane-maks,” ütles ta. Mõnda aega tuli tal õpetada vast värvatud noorukeid. „1950 sain viimaks sealt vabaks,” ütles mees, kes teenis Vene kroonut viis ja pool aastat.

Auto- ja bussiroolis

Elutee tõi Kamariku Haapsallu ja viis kohe edasi Tallinna autokooli. „Sain autojuhi paberid kätte, aga autot ei olnud. Hakkasin endale ise autot ehitama,” ütles ta. Kooli tänava töökojas ehitas ta vana puukabiiniga ZIS-5. „Sellega sain väga vähe sõita. Järgmine oli juba plekk-kabiiniga. Siis tuli isekallutaja GAZ-53, millega keegi teine sõita ei tahtnud,” rääkis Kamarik. Seejärel hakkas ta

Lihula lähedalt Vatla mõisa taga olnud kruusaaugust vedama teedele kruusa. „Oli kange tee-ehituse aeg,” lisas ta.

Kui Kamarik hiljem furgooni rooli hakkas keerama, tuli peamiselt vedada liha ja kala Haapsalust Leningradi. Selle auto roolis vedas ta ka elektrimootorid Dniprosse Ukrainas, mis oli kaugeim koht, kuhu töö ta viinud on.

Kamarik oli Haapsalus bussijuht 1975. aastast saadik kümme aastat. „Enne seda olin kogu aja kodust ära komandeeringus – endal maja ehitamine pooleli,” selgitas ta veoautolt bussile kolimist. „Autojuhtidel olid tol ajal teistsugused load. Mul oli kolmas liik ja bussiga sõita ei saanud. Käisin Pärnus autokoolis, andsin eksamid ja sain teise liigi.”

Kamarik sõitis Haapsalus 3. liini, mis viis Krimmi holmilt Uuemõisa. „Pool kuus pidin olema sadamas, inimesed peale võtma ja Uuemõisa viima. Peatusi oli päris üksjagu,” kirjeldas ta. Kamariku mälu järgi võis buss sõita sel ajal umbes korra tunnis.

„Päeval kella kolmest olin vaba. Tulin maja juurde, tegin

segu valmis. Mehed said siis kella viiest või poole kuuest kohe ehitama hakata. Tassisin kive ette ja tegin muudki. Siin majas on minu kätetööd ikka väga-väga palju,” nentis ta.

Uhkusega osutas Kamarik toalausele aknale. „Selle sillus on nii pikk, et niisugust kuskilt saada ei olnud, pidin selle ise valama. Seda tööd tegin üksipäini. Segumasin oli all väljas, tegin segu ja tassisin ämbriga mööda treppi üles. Vaat siis ma nutsin. See oli jube töö, olin nii väsinud, mõtlesin, et see elu oleks üldse olemata võinud olla. Aga pooleli ka jätta ei saanud,” jutustas mees.

Kui Kamarik 60aastaselt pensionile jäi, võttis tema bussijuhi ameti üle poeg Kalle.

„Ega nad lasknud mul kaua kodus olla. Juhtidest oli väga suur puudus ja vahel ikka läksin ja tegin jälle mõne päeva tööd,” rääkis Kamarik.

Pere- ja seltsielu

Kamarike perre sündis kaks poega – Vello ja Kalle.

Vello õppis Tartus põllumajandust. „Tulid Võntkülla praktika-

le, kui õnnetus juhtus,” meenutas Kamarik. „Üliõpilased tegid oma tööd. Vanad läksid minema ja jätsid gaasiballooni kraani lahti. Kui poisid hakkasid keevitama, gaas plahvatas. Kaks sai kohe surma. Vello sai palju vigu. Ta oli ikka veel rääkinud, oli õelnud, et aidake teisi, et temal pole häda midagi. Kui hakati teda Haapsallu tooma, siia ta enam ei jõudnud, oli juba Rannakülas surnud. Pärast öeldi, et kopsuve-rejooks,” rääkis Kamarik.

Siis jäi ainult Kalle. „Teda nüüd ka enam ei ole, aga Kallel oli tütar ja poeg. Lapselastel on omakorda lapsed, nii et olen ikka vanavanaisa. Kauri, minu pojapoeg, käis väga tihti külas, tema töötab nüüd välismaal,” täpsustas mees.

Haapsalus käisid Kamarikud laupäevõhtuti tantsimas. „Ringtee juures oli kõrts, kus muusika ikka mängis,” meenutas Kamarik. Ka Võntküla seltsi pidudel löid Kamarikud tantsu. „Meie tahtmisega see Võntküla külaselts loodud sai. Leida tädi majas tegime asutamiskoosoleku,” rääkis ta.

Enda lausa seltskonna hinged nimetamisega mees nõus ei ole.

„Päris metsas pole kasvanud ka, ikka tahtsin teiste hulka tulla,” möönis ta siiski.

Leidaga elas Kamarik koos 70 aastat. Nad jõudsid ümmarguse pulma-aastapäeva koos pidada. „Ei ma tahtnud kedagi teist. Eks see õnn oli, et mulle nii hea naine sattus. Ei tea muidugi, kumma viga see oli, et me nii kaua koos olime: minu või Leida viga,” muheles mees.

„Eks ikka vahel läks ütlemiseks, aga see on loomulik asi. Olen alati arvanud, et inimesed, kes räägivad, et pole kunagi tülitsevad, ei räägi õigust. Väiksed ütlemsed tulevad ikka, aga need lähivad üle. Elad pärast jälle edasi – viha ei tohi pidada,” rääkis mees. Tema meelest tuleb riid enne ööd ära lõpetada, sest südametäie-ga magamistuppa minna ei saa.

Eks oma osa oli sellelgi, et Kamarik kodus ühtki tööd ei põlanud ja tegi kõike, mida tarvis.

„Alati käed küljes ja aitas. Olin Leidaga mõlemad sellised,” vahendas juubilarilari õnnitlejate iseloomustusi Karl Kamarikul sage-li abiks olev Haapsalu sotsiaalsakonna hooldusjuht Sirli Olgo.

Fotod promenaadil näitavad kolme HNRK patsiendi rehabilitatsioonipäeva.

2 X ANDRA KIRNA

UUS NÄITUS

Neuroloogiahaigla tõi promenaadile fotonäituse

Kolmapäeval avas Haapsalu neuroloogiline rehabilitatsioonikeskus (HNRK) promenaadil fotograaf Kaisa-Maarja Pärtli näituse „Elujõud”. Pärtel jälgis oma kaameraga kolme HNRK patsiendi – Mareki, Ardo ja Valeria – rehabilitatsioonipäeva.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Näituse ettevalmistamine algas ligi aasta tagasi, kui mõte rehabilitatsioonilood piltidele püüda tekkis HNRK lasteosakonna juhatajal Eve Limbach-Pirnil, kes on Fotografiskas töötava Pärtliga varasemast tuttav.

„Hakkasime koos Limbach-Pirni, Kadri Englase ja Mari-Liis Ööpik-Loksiga mõtlema, kuidas rehabilitatsiooni jäädvustada. Kõige rohkem puudutavad ikkagi inimeste lood,” ütles Pärtel. „Need inimesed, kes olid mind nõus lubama oma rehabilitatsioonipäevi jäädvustama, leidis HNRK ise.”

Masked võitlused

Näitusel tulevad oma võitlustega vaatajate ette Marek, kes sai autoõnnetuses raske ajutrauma, Valeria, kes vajab taastusravi sünnist saati, ja Ardo, kes tööõnnetusest saadud seljavigastusest hoolimata ei kavatsegi ratastooliga harjuda.

Need on väga isiklikud, lähedalt puudutavad ja valusad lood. Sageli on sedasorti lugude märkamiseks vaja ise liikuda läbi sügava meeletuse ja enesületuse. Pärtli

Kaisa-Maarja Pärtel.

sõnul on kolm modelli head näited sellest, kuidas oma positiivse suhtumisega saab olla eeskujuks teistele.

„Marekiga juhtunu on ju imelugu, sest talle ei antud pärast õnnetust peaaegu mingit elulootust. Ta ärkas kuu aega hiljem koomast, ei saanud rääkida ega liigutada. Täna teeb ta esimesi samme. See on hingejõu ja rehabilitatsiooni edulugu,” ütles Pärtel.

Pärtli sõnul tundis ta end keskuses algul igas mõttes külaliseks, kuid nüüd, rehabilitatsioonis

kui ka inimeste eludes. „Tunnen tohutut tänu, et mind nii lähedale lubati,” ütles ta.

HNRK juht Kadri Englas rääkis, et näitusel „Elujõud” Haapsalu promenaadil juhtusid paljud asjad esimest korda. „Vähemalt viimase 20 aasta jooksul ei ole HNRK korraldanud fotonäitust, ammugi dokumentaalfotonäitust. Kaisa-Maarjal ei ole kunagi olnud ühtegi näitust vabas õhus, ammugi nii suurte pannode peal. Olen üsna kindel ka selles, et varem ei ole rehabili-

tatsioonist näitust tehtud. Ja ma ei ole kunagi ühtegi näitust avanud,” ütles ta.

Lood aitavad edasi

Englase sõnul on näitus kumardus kõigile, kes on sattunud olukorda, et neile on rehabilitatsiooni tarvis. „See pole valdkond, kus saame inimese eest midagi ära teha – saame neid ainult aidata. Kõige suurem jõud ja saladus on peidus neis endis,” sõnas ta.

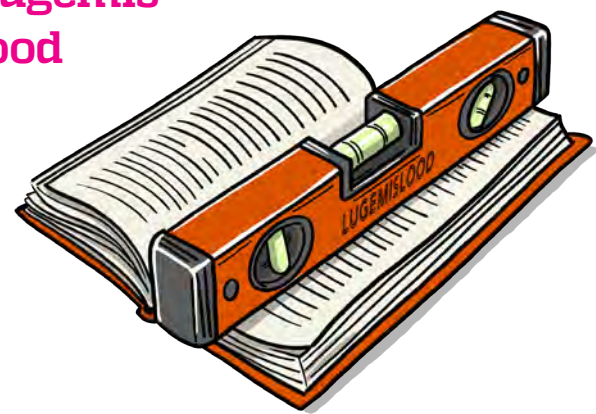
„Mind on elu raskeimatel aegadel aidanud lood, mis rääkisid inimestest, kes on midagi väga raske üle elanud ning leidnud taas elujõu ja rõõmu,” rääkis Pärtel. „See võib tol hetkel küll tunda võimatu, aga ometi suudavad niisugused lood muuta teiste inimeste elusid. Igatihe valu ja eluraskused on erinevad, aga midagi on neil ikkagi ühist.”

Haapsalu promenaad on valitud näitusepaigaks just sellepärast, et see keskkond oma inspiratsiooniga on osa rehabilitatsioonist.

„Elujõud” on Haapsalus avatud kogu sügishooaja ja asub siis rändnäitusena teele.

MONIKA UNDO

Lugemislood

Kes seda enam loeb

Kui vabakutselise ajakirjaniku Andra Kirna käest küsida, kas teda huvitaks 1929. aastal Tapperi kirjastuses välja antud „Läänerindel muutusteta” – E. M. Remarque'i romaan, mille on tõlkinud keegi salapärase Gr. Koch, siis vastus on jah. „Seda mul veel ei ole,” ütleb Kirna. Sama on Friedebert Tuglase „Esimese välisreisiga” – koltunud pagulasmälestustega 20. sajandi alguse Prantsusmaalt ja Itaaliast. Nii need kõited minu riulist tema omasse rändasidki.

„Ja ka kes mulle väga meeldib, on Vilde,” ütleb Kirna. „Vilde novellid. Võimatult ilus eesti keel, aga kes seda enam loeb.” Rääkimata Aavikust, radikaalsest 20. sajandi alguse keeleuudendajast. Tema „Ruth” – see oli ka väga äge lugemine,” ütleb Kirna.

Või Vladimir Beekmani „Õlenduritest” – teosest, millest tal tõusis palavik. Niimoodi mõjus see 1975. aastal ilmunud lugu pilootidest, kes teise maailmasõja lõpust teadmata ootavad varjendit kutsungit ja koordinaate, kuhu heita pomme. „Eks ma olin siis õrnas eas ka,” ütleb Kirna.

Mida sellest kõigest järeldada? Eks ikka seda, et teda paelub vana aeg, selline aeg, mida ta ise ei ole elanud. „Ma olen ju läbielanud ajaloolane,” ütleb Kirna. „Õppisin, aga diplomini ei jõudnud.”

Huvi jäi. Parasjagu on pooleli „Metsik ida” – ajaloolaste Aapo Roseliuse ja Oula Silvennoise käsitus Soome iseseisvumisest teise maailmasõja lõpuni. „See periood oli mul kuidagi vahele jäänud,” ütleb Kirna. „Mind huvitavad asjad, mis on olnud.”

Sellepärast ei loegi ta memuaare, mis vallutavad üksteise järel raamatupoodide müügietabeleid. Suurem osa neist omandab väärtuse alles aastakümnete pärast, kui üldse.

Veel on tal pooleli Heiti Talviku luuletused – vene keelde tõlgitud. „Uudishimust, kuidas see kõlab,” ütleb Kirna. „Raamatukogu loobus ja siis ma need endale koju tõin.”

Nii raamatud Kirna riulitesse jõuavadki – raamatukogust ja sõpradelt, kes oma kogusid revideerivad. Haapsalu raamatukogu hüljatud raamatute kärust ei suuda ta kunagi mööduda ilma peatumata ja tihti peale võtab ta sealt mõne kõite kaasa.

Vastupidist juhtu samuti: kümme aastat tagasi võttis ta kodus ette tõlise harvendustöö. Raamatuid jagus haiglale, hooldekodule, koolidele. Ja muidugi sõpradele. Viimased üleaurused kõited sai Tartu trükimuseum. Ikka sellepärast, et ei oleks nii, et kes seda enam loeb. Kui ise ei loe, siis loevad teised. Või saab neist muuseumis käsitööpaber, kui muud tõesti üle ei jää.

Kirna ema on meenutanud, et nägi üksjagu vaeva, et tütar lugema õpiks. „Ise ma vaeva ei mäleta,” ütleb Kirna. Küll aga mäletab ta esimest raamatut, mille läbi luges. See oli „Tuulepea ja kuld-sarvedega hirm” – tšehhi ja indiaani muinasjutud Helvi Jürissooni tõlkes. „See oli mul peas,” meenutab Kirna. „Mäletan, kuidas uurisin teksti ja võrdlesin oma peas olevaid sõnu nendega, mis kirjast olid.” Läksidki tüki kokku.

Edasi tuli Astrid Lindgren, aga kohe sinna otsa Austria zooloog Konrad Lorenz, kelle teoseid ta neelas, ning „Tere, orav, kuidas elad, krokodill?” – Juli Dimitrijevi raamat loomadest, kes vestlevad tantsude ja isegi valguse keeles. „Mulle meeldib siamaani, kui raamat teeb targemaks,” ütleb Kirna.

Tartus sündinuna soovib ta lugeda Marge Pärnitsa luulet. „Ilukirjandust ma vahel ikka loen ja vahel loen luuletusi,” ütleb Kirna. „Pärnitsa omad on mõnusad, mõelikud lood, mis lõhnavad Supilinna järele. See on Tartu.”

Ja muidugi soovib ta lugu, millele ei elaks ta üle mitte ühtegi detsembrit. Kah vana lugu, aga hädavajalik. See on Tove Janssoni „Kuusk” – jutt muumitrollide jõuludest. „Seda lugu soovits ma küll absoluutselt kõigile,” ütleb Kirna. No ja siis võib juba Janssoni teised jutud kah läbi lugeda.

KAIE ILVES

KEELETARK

Kas MAFFile lähed?

Eesti keeles puudub erivorm tuleviku väljendamiseks. Grammatilise tuleviku puudumine maailma keelte seas pole samas üldse haruldane.

Eesti keeles saab tulevikku väljendada näiteks saama- ja hakkama-verbi abil. Keeletead-

lane Johannes Aavik puistas ideid eesti keele arendamiseks nagu käisest. Aavik on kirjutanud: „Ja kui juba kord uuenduses nii kaugele, niisuguste pöörasusteni minna, siis võiks unistada võimalusest luua ka erilised, iseseisvad lõpud tuleviku-

vormiks saab-konstruksiooni asemele või kõrvale.”

Aavik pakkus välja re-tuleviku. Selmet öelda „hakkam paluma” või „sa hakkad paluma”, kõlaks re-tulevik järgmiselt: „ma paluren, sa palured, ta palureb” jne. Võiks ju ka küsi-

da, kas järgmisel nädalal MAFFile lähed.

Re-tulevikku omaks ei võetud. Kuid just kõrgelennulised ideed ja julgus mõelda eesti keelest suurelt tegid Aavikust meie ühe säravama keeleteadlase.

Andra Kirna.

ERAKOGU

● KOHALIKUD VALIMISED

Vaikselt alanud Haapsalu valimisdebatt muutus lõpuks vürtsikaks

Kolmapäeval Läänemaa invaüingu eestvedamisel korraldatud kohalike valimiste Haapsalu esinumbrite debatt näitas, et sel sügisel on õhus rohkesti elektrit.

JUHAN HEPNER
juhan@le.ee

Kui ajakirjanik jõudis veidi enne linna esimese valimisdebati algust kooli, täpsemalt siis Haapsalu muusikakooli, oli veel vaikne. Debati moderaator Aivo Paljasmaa kogus osalenud poliitikud kokku ja jagas neile enne lavale astumist viimased kiired juhtnöörid.

Mõnekümne kuulaja ette pandi istuma Isamaa esindaja Olavi Seisonen, Marika von Kühn Parempoolsetest, Andres Õige valimisliidust Terve Haapsalu, Martin Judanov EKREst, Janek Mäggi Keskerakonnast ja praegune Haapsalu linnapea Urmas Sukles valimisliidust HaRi. Sissejuhatuseks sai igaüks võimaluse tutvustada end ja seda, mida peab oma nimekirja programmis kõige tähtsamaks.

Kuidas meelitada ettevõtjaid?

Paljasmaa hoidis ohjad enda käes. „Kõik algab siiski rahast ja inimeste toimetulek on väga päevakajaline asi. Ettevõtlus ja töökohad on vähemalt minu arvates kõige tulisem probleem,” nentis ta ja pöördus hoogsalt esinejate poole. „Kuidas seda probleemi lahendada? Pikka luuletust palun ärge lugege ja olge konkreetsed.”

Von Kühn ütles, et Parempoolsed loovsid projektigrupi, et otsida investoreid ja ettevõtjaid, kes võiksid Haapsallu tulla. Seisonen arvas, et lisaks sihtasutusele Läänemaa peaks ka linnavalitsuses olema ametnik, kes suhtleb ettevõtjatega ja tegeleb investeeringute leidmisega. „Meil on palju väikeettevõtjaid, kes on oma muredega ükski. Aitaks seegi, kui luua ühine Haapsalu bränd väiketootjatele,” lisas ta.

Kuid suure ettevõtjakogemusega Mäggi leidis, et ei riigi-ega linnavalitsusel ole palju võimalusi töökohti otseselt tekitada. „Visioon, mida Haapsalu täna vajab, on: kuidas pikendada kuurordi suvist hooaega. Mis on Haapsalu tänased tugevused? Meri, vaba aja veetmine, kõik sellised asjad. Arvan, et Haapsalu töökohtade loomise moto võiks olla „Parem kui Pärnu”,” rääkis Mäggi.

„Kui vaadata, miks ettevõtja ei tule siia, siis tal ei ole tööjõudu. See koht, kust me pihta hakame, on haridus. Peame pakku- ma erialasid, mis võimaldavad rajada rohkem töökohti,” ütles

Judanov. Ta ei täpsustanud, mis erialad need olla võiksid, millest Haapsalus puudus on. Judanovi toonitas, et linna turismihooaega tuleb pikendada. „See tähendab, et peame keskenduma ka talviste üritustele ja tegevustele, mis tooksid inimesi siia.”

Sukles mainis, et ettevõtluse arendamisel on järgmine suurem samm peagi valmiv tööstuspari- gi ala detailplaneering Tööstuse tänaval. „Haapsalus on olnud näha: kui ettevõtjatel on koht, kuhu tulla, siis tullakse,” lisas ta. Suklese sõnul on sama tähtis, et Haapsalu suudab säilitada kultuurilinna imidži ja hästi toimiva sotsiaalhoo- lekande.

Õige nõustus Mäggiga, et linnal on vähe hooi ise ettevõtlust arendada ja omavalitsuse roll saab olla pigem toetav. „Haapsalu probleem on mitmekesise ettevõtluse puudumine. Haridus peab aitama kaasa ettevõtluse arengule. Tuleb luua tugev Haapsalu bränd, mis kutsub ettevõtjaid kohale, kuni erinevate meetmeteni välja, mida linn saab ettevõtjatele pakkuda,” ütles ta.

Debatt läks teravamaks

Seejärel said esinejad kirjelda- da, kui palju on nad kohalike inimestega kohtunud. Igaüks toonitas, et on rahva muredega kursis.

Kui Sukles ütles, et tal võetakse poes tihti nõobist kinni, aga tema kabinetti linnavalitsuse majas satub külalisi vähem kui varem, sest ametnikud lahenda- vad enamiku probleeme ise, pistis Paljasmaa vahele meeleoluka repliigi: „Aga pange siis linnavalitsuses oma kabinet kohe välis- ukse kõrvale. Siis tuleksid kõik esimesena Suklese juurde.”

„Anname nüüd teile võimalu- se tennist mängida. Kõigil teistel kandidaatidel on võimalus valit- seva linnapea käest küsida üks küsimus ja Suklesel on siis õigus teilt kõigilt vastu küsida,” selgitas Paljasmaa.

Selles voorus jõudis kätte ka debati esimene teravam moment. Seisonen uuris linnapealt, mis on Suklesel aastate jooksul eba- õnnestumisena kripeldama jää- nud. Suklese vastus oli, et Haap- salu raudtee jäi riigi rahata, sest keskerakondlased tõrjuti võimult

ja reformierakondlased eesotsas Kaja Kallase toonase rahandusmi- nistri Keit Pentus-Rosimannusega võtsid raudteelt raha ära.

Seda, et just Isamaa ja HaRi ning HaRi ja Terve Haapsalu vahel on pinget, võis märgata ka Suklese enda küsimustest kandidaatidele.

Kui Janek Mäggilt küsis Suk- les sõbralikult, mis on õnn, siis Seisonenil päris ta, miks Isamaa nimekirja inimesed poevad par- tei nime taha. „Teie 30 nimest on vist 12 endised keskerakondlased, viis endised reformierakondla- sed, kolm on üle jooksnud HaRi liikmed,” sõnas Sukles.

● Suklese sõnul kuulis ta esimest korda, et Posti tänavat Urmas-straße'ks hüütakse.

„Keegi ei poe partei taha. Meie nimekirjas on erinevad inimesed ja enamik neist on Isamaa era- konnas. Miks on hea kandidee- rida ka kohalikel valimistel era- konnana, on see, et siis on sul võimalus riiklikul tasemel kohapeal- set elu paremaks teha keskvalit- suse otsesideme kaudu,” paa- ris Seisonen.

Õige küsimusele, millist ette- võtlusvaldkonda peale turismi Sukles arendaks, vastas linnapea, et kõiki. Terve Haapsalu käest uuris Sukles aga vastu, miks on see valimisliit tulnud välja seda- võrd tagedate sotsiaalmeediaposi- titustega, ning heitis ette, et lii- du volikogu esimehe kandidaat Roger Tibar olla koguni lubanud linna allasutuste juhte lahti lasta.

„Ma töötan ka juristina. Sel- les töös tuleb olla täpne ja nõud- lik nii iseenda kui ka teiste suhtes. Tingedusest on asi väga kau- gel. Olen üllatunud, et meile sel- line kuvand on tekkinud, sest on suur vahe, kas inimene on nõud- lik või tige,” vastas Õige Suklese- le. Õige lisas, et Tibari arvamust on valesti tõlgendatud ja Terve Haapsalu ei hakka linna allasu- tustes puhastust tegema.

Uhkus ja häbiplakk

Debati lõpus oli publiku kord kandidaatidele küsimusi esitada. MTÜ Läänemaa Puuetega Inimes- te Koja tegevjuht Jaak Pihlakas tõi välja ligipääsetavuse probleemid linnas ja tõmbas sae käima Posti tänav mainimisega.

Debatti juhtinud Aivo Paljasmaa (paremal seljaga kaamera poole) jagas kuuele poliitikule enne debati algu

„Meie üks uhkus ja häbiplakk on Urmas-straße [tänav sks k], nagu rahvas Posti tänavat kutsub. Olen näinud muidugi inimesi, kelle- le tõesti see meeldib ja nad leia- vad, et see on droonivaates ilus ja muud, aga kui seal iga päev jalgsi või ratastooliga ukerdama peab, siis on raske. Autojuhtidest on iga teine valmis kolm meest lin- navalitsuse ette teatud asja pidi ülesse tõmbama. Kas on midagi plaanis selle tänavaga ette võtta veel?” uuris Pihlakas.

Suklese sõnul kuulis ta esimest korda, et Posti tänavat Urmas-straße'ks hüütakse. Tema sõnul selgusid tänav projekterija, ehi- taja ja ehitusjärelevalve konkur- siga ning tänav tuli selline, nagu see tuli, sest Eestis kehtivad sea- dused ei võimaldagi linnal pare- mat tulemust nõuda. „Linnavalit- sust siin väga süüdistada ei saa,” märkis linnapea.

„Minule isiklikult see tee ei sümpatiseeri, aga arvan, et see ei ole ka väga halb,” lisas ta ning tõi välja, et autod sõidavad seal aeg- laselt, mis ongi hea, sest vanas- ti Posti tänaval hoopis kihutati. „See, et mõned ülekäigud on krobeldised, on niimoodi projek- teeritud. Osa tegime ümber ja see töö on suhteliselt kallis, aga kui peetakse vajalikuks ja raha lei- takse, siis võib neid veel ümber teha,” nentis Sukles.

Tema sõnul ootab tänavat peat- selt garantiiremont ning siis proo- vitakse seal uut ja vastupidava- mat vuugitaid. „See on tegeli- kult täiesti normaalne vanalinna poole aeglaselt kulgemise tänav,” lõpetas Sukles.

Posti tänav tõi kriitikalaine

„Ma kuulen esimest korda, et kee- gi linnavalitsusest võtab omaks, et ei olnudki see tänav nii mõel- dud ja läks natuke valesti. Tänav

tuleb korda teha,” märkis von Kühn. Janek Mäggi Posti tänav küsimuses aga sõna ei võtnud.

„Ülekäigukohad tuleb ilmsel- gelt ümber teha. Ma ei saa nõus- tuda aga sellega, et Posti tänav on Eesti seaduste tõttu selline. Olles olnud tööll Tallinna linnatrans- pordi aktsiaseltsis suurte han- gete juures ja neid juhtinud, siis tegelikult on nii, et kes maksab, see tellib muusika. Kui sa kehtes- tad ise hanketingimused valesti ja pärast tuled seadust süüdistama, siis mina sellisele asjale küll alla ei kirjutaks,” kritiseeris Õige.

„Peatänav osas tuleb olla kindlameelne ja nõudlik. Ei saa niimoodi, et ehitaja ja järeleval- ve korraldavad justkui jama. Lin- navalitsusel peab olema selgroo- gu öelda konkreetselt: tänav ei vasta nõuetele, järelevalve ei tei- nud oma tööd,” lausub Judanov.

„See on ebareaalne, et piki pea- tänavat on ülekäigukohad, kus on nii suured vuugivahed, et lap- sevankri või ratastooli ratas jääb sinna kinni. Meie seisukoht on, et see tuleb esimese asjana kor- da teha,” lisas ta.

„Selle tee puhul tuleb min- gi lahendus tõesti leida. Samas ei puuduta see teema ainult tee- ehitust. Linna peaks juhtima kaa- savamalt ja küsima kogukonna arvamust ka muudes küsimus- tes,” ütles Seisonen.

Debati lõpus uuris üks proua publiku seast, miks pole Isamaa suutnud linnajuhtimises varem muutusi tuua, kui nad on olnud HaRiga pikalt koalitsioonis. „Mina isiklikult ei ole linnajuhtimi- se juures veel olnud. Väga pal- ju sõltub siiski konkreetselt lin- napeast ja kui koalitsioonis on üks osapool teisest palju suure- ma osakaaluga, on mõjuka part- neri otsuseid suunata raskem,” selgitas Seisonen.

Kolmapäeva pärastlõunal peetud deba

Kuue laval olnud poliitiku seas oli järg

ast viimased kiired juhtnõõrid, millest neil tuli kinni pidada.

3 X JUHAN HEPNER

ati ajal saalis täismaja ei olnud ja istekoha võis leida publiku seas vabalt.

mine Haapsalu linnapea. Kes täpsemalt, otsustavad valijad.

AIDI VALLIK
hobiaednik

35. osa

Sügisastrite värvipilved

Sügisestes iluaedades pole astritest pääsu. Et tegemist on väga vähenõudlike ja paljutaluvate püsililledega, levisid nad mõisaaedadest taluaedadesse peaaegu otsekohe, kui 19. sajandi keskpaiku hakati paremal järjel talude tareakende alla rajama esimesi tillukesi lillepeenraid. Sestsaadik on astrid Eesti aedade püsiasukad.

Astrite suurde taimeperekonda arvati kuni viimase aastakümneni umbkaudu 300 erinevat liiki, mis pärit kõigist põhjapoolkera maailmajagudest. Kuid sellessegi süstemaatikasse on sekku- nud taimegeneetikud ja lõonud astrite perekonna lahku eraldi astrite (*Aster*), sügisastrite (*Symphyotrichum*), võsaastrite (*Eurybia*) ja aedastrite (*Callistephus*) perekondadeks. Võibolla millekski veel, millega ma pole suutnud kursis püsida.

Võib ju mõelda, et mis vahet kõigil neil peaks ometi olema, kui neid kõiki kasvatatakse ju aedades ühtmoodi ja õiedki näevad neil enamikul juhtudest üsna sarnased välja. Asi pole ju isegi alati õitsemisajast: enamasti suve esimesel poolel või südasuvel õitsevate astrite (alpi aster, amellaster, jaapani aster, sinakas aster jt) hulka on samuti arvatud näiteks sügaval sügisel õitsev päsmasaster (*Aster ageratoides*), millel kasvukõrgust 60–70 cm ja õite värv sordist olenevalt valgest kuni eri toonis roosade, purpursete ja violetseteni. Minu valgeõieline „Ashvi“ on just õitsemist alustanud ja ta on päris armas, kuigi ausalt öeldes puhma- kuhu pole tal suurem asi, on natuke liiga harali. Kuid teiste lillede vahele sobib küll. Kipub ennast mõnevõrra laiendama, aga mitte väga tempokalt.

Valdav osa sügisel õitsevaid astreid on aga ümber nimetatud sügisastriteks, kaasa arvatud meie aeda- de kõige tuntum asukas, õiekas sügisaster (vanasti lihtsalt õiekas aster, *Aster novi-belgii*, nüüd *Symphyotrichum novi-belgii*). Nime on ta ära teeninud sellega, et kuigi ta õied pole suured, on neid see- eest tohtu palju. Õiekas on ta tõepoolest. Võtab peenras ruumi omajagu. Ta on üsna kõrge ja tubli harunemisega päris lai puhmik, millel sordist olenevalt võib kasvu olla 80–150 cm. Sordist ole- neb ka, kui kiiresti ta risoomide abil puhmikut laiendab – osa vanu nimetuid sorte suudab käi- tuda tõeliste invasiivikutena ja selliste ainus õige koht saabki olla kuskil heinamaa servas või oma- ette murus, kus tema ümbert saab niita, sest lil- lepeenras on päris tüütu teda kogu aeg ohjelda- da. Uuemad sordid on palju viisakamad ja pea- vad end peenras mõistlikult ülal. Minul neid pal- ju polegi, on üks peaaegu poolteismeealine ere- siniste õitega nimetu sort, mis peenras olla oskab, ja 80sentimeetrine väikeste roosade täidisõitega „Rosenquartz“ – mõlemad on asja eest. Õieka- stri sordid puhkevad sordist olenevalt õide millal- gi augusti teisest poolest kuni septembri lõpuni ja ilutsevad siis külmadeni.

Teine üsna levinud kõrgekasvuline sügisas- ter on kaunis sügisaster, *Symphyotrichum novae- angliae*, mis vanasti oli lihtsalt kaunis aster (*Aster novae-angliae*). Temagi viskab kõrgust 80–150 cm, kuid õiekast astrist on ta kasvukuju oluliselt erinev ja ka õitseaeg mitu nädalat hilisem. Minu aias kasvavad sordid „Alma Pötschke“ (varasem) ja „September Rubin“ (hilisem) pole veel puhke- nud, kuigi esimesest ma seda juba nagu ootaks – „Alma Pötschke“ avab oma õied normaalsel ajal millalgi septembri esimesel poolel. „September Rubin“ aga alustab tavaliselt alles kuu viimasel nädalal. Ja jääb siis oktoobris keset uhket õitsemist öökülmadele jalgu. Olen mõelnud ta mõne varasema sordi vastu välja vahetada.

Kaunis aster ei aja liigseid kõrvalvõrsusi ega kaldu peenras ringi rändama. Ta võrsed ei ole harunenud, vaid meenutavad peenras pigem maasse torgatud luuda, mille vitse otsas puhke- vad kenad õiekobarad. Õied see-eest on hoopis suuremad kui õiekal astril ja saleda joonega kau- nis aster mahub peenrasse ka paremini ära. Kui vaid leiaks piisavalt varaseid sorte. Endale mõn- da sellist hankides tasub alati otsida infot sordi õitsea- ja kohta, sest kauniste astrite hulgas on ka

Kaunis aster.

VIKIPEEDIA

sorte, mis avavad õied alles oktoobris, samas ei talu nad tugevaid öökülmi, mis umbes siis meie aedu kimbutama saavuvadki.

Teine legendaarne hiline õitseja on muidugi kanaribikulehine sügisaster (*Symphyotrichum ericoides*). Tema on samuti enamasti ülemeetri- mees, valgete või violetsete õitega, ja tal on ise- äralik ebaühtlane kasvukuju. Teda leidub veel siin-seal mõnes väga vanas aias, kuid palju teda meil enam ei kasvatata – kui ta millalgi oktoob- ris oma õied lõpuks avab, ei ole aias enam palju lilleilu nautijaid. Kuid pika pehme sügise korral võib ta õisi veel enne jõulegi vaasi korjata. Täna- päeval on tema kõige tuntum sort erandlikult roomav madalakasvuline ja valgeõieline „Snow- flurry“, mis on vahva lahmakas mu peenraser- vas küll, aga jällegi – puhkeb õitsele väga hilja.

Õitsemisajaga võib probleeme olla veel madalal sügisastril (*Symphyotrichum dumosum*). Madal aster on inimese loodud liik, mis on saadud eri astri- liike ja -sorte omavahel ristates. Tal on palju sorte. Ühistunus on neil, et nad on madalad: 30–60 cm. Kuid nende õitsemisaeg võib olla tohutult varieeruv. Üksikud alustavad juba augusti lõpu- päevil (näiteks mul on üks nimetu sinine selli- ne). Enamik puhkeb septembrikuu jooksul (kar- miinpunane täidisõieline „Jenny“ ja sama värvi, kuid lihtõieline „Island Bahama’s“). Kuid omajagu on neidki, keda peab oktoobri alguseni ootama. Minu aias on valged „Kristina“ ja „Apollo“ niisu- gused uimerdajad. Peaksin nad välja vahetama. Olen küll kuulnud, et need hilised puhkejad saa- dakse ka varem õitsema, kui neid juulikuu tei- sest poolest alates kaaliumväetise lahusega kast- ma hakata, aga ausalt öeldes pole ma viitsinud seda proovida. Proovin parem leida mõne vara- sema sordi, hoiab hulga tööd kokku.

Kõige varasem sügisene aster on minu aias aga võsaaster „August Sky“, mille ladinakeelne nimi oli vanasti *Aster radula*, aga nüüd on seegi liigita- tud järjekordsesse omaette perekonda *Eurybia*. Kuigi nimega on segadus, on lill ise ometi ilus, 40–50 cm kõrge ja roosakaslillade õitega. Peen- ras käituda oskab ta ka. Õitsema hakkab rõõmus- taval kombel juba augustis.

Eks neid sügisel õitsevaid astreid ja sügisast- reid on tegelikult veel hulk liike, mida kasvata- takse meie aedades vähem ja mida pole ka tai- mekaubanduses palju liikumas, nii et kõigil pole vast põhjust peatuda. Ehk mainiks veel vaid ühe- aastast aedastrit ehk hiina astrit, mida vanasti kas- vatati küll rohkem kui praegu – see oli klassikali- ne 1. septembri lill kooli õpetajale viimiseks. See tahab aga kevadist ettekasvatamist aknalaual või kasvuhoones ega kannata külma. Samuti vajab ta koduaias igal aastal uut kasvukohta. Kui aedastrit mitu aastat samas kohas pidada, siis tuleb külla ast- rite juurehaigus fusarioos, mis taimed närvutab.

Kõik püsikastrid on aga kasvutingimuste osas üsna leplikud. Neile sobib nii natuke niiskem kui ka natuke kuivem pinnas, nad kasvavad hästi nii lagedas päikeses kui ka poolvarjus. Rammusam muld ja väetamine meeldib neile, aga nad saavad ka ilma hakkama. Neid võib ebasoodsal aastal või kehvemates kasvutingimustes tabada jahukaste nagu flokse, kuid tavaliselt mitte nii hullusti. See juhtub, kui pikemat aega on neil olnud väga kuiv ning siis äkki saavad vihmad. Selle ennetami- seks võiks pöua ajal astreid kasta.

Jah, astrid on toredad. Nad on lihtsalt kasvata- da ega nõua aednikult palju. Ning seejuures täi- davad nad peenra õitega suure külmadeni väl- ja. Mida veel sügiseseks rõõmuks vaja?

TERE JA NÄGEMIST

TULEN JOOSTES,
ÜTLEN TERE,
KÜSIN, KUIDAS ELAB PERE,
AGA VASTUST MA EI KUULE,
SEST SIIS JUBA JOOKSUTUULES
VIIMNE SÕNA KÕRVUST HAJUB
JA SU VASTUST MA EI TAJU.
MUL ON TÕESTI HIRMUS RUTT,
SEEPÄRAST TEENGI MINEKUT.
NÄGEMIST, NÄGEMIST!
MUL ON PALJU TEGEMIST!

LASTESUDOKU

3	2			6	1	4
6	1					5
4					6	3
5						

KAKURO

	12	39		8	17		39	14
5			16			9		
17			31			7		
	16		11		6			
12			13	10				16
23						17		
11			20			11		
	16		10					
10			15	11	16			12
18						4		
14			16			12		

RIIETUSESE		RADIAAN	JÕGI AASIAS	KAKSIK-KONSONANT	SÕÖR (INGL)	EMA	NAATRIUM	TÜTAR	KANADA NAABER	ÜHA, IKKA	KOMBINEE, ALUS-SEELIK	LÜHILAINE	INGLISE K EESSÕNA	EHK	TINA	AUTOMARK	NÕRGUMINE							
PROTSENTIDES VÄLJENDATUD															HEKTAR									
NOOLIMA, NILLIMA								"ENSV" TEGELANE						KALA										
								PEKSA						... TAMME										
MEHENIMI				RUUMI-MEETER			PEAKATE					DAGESTANI ELANIK												
				KONDIITRI-TOODE			ASESÕNA					EUROOPA LIIT												
T NAABER		NÄITEKS			SUUR LIND				ALEVIK VIRUMAAL						VISMUT									
		TOONILINE KRAMP			SPORAN-GIUM				VE NE HELILOOJA						VAHVA									
ÜHE-SUGUSED TÄHED			ÕRSTED			EESTI-VE NE NÄITLEJA				KLASS			LÄTI KEELES			NANO-								
			POOLAHV			DO-BEMOLL				MAAILMA-VAATELISUS			TOITUMIS-HAIRE			ÜLEOLEVUS, UPSAKUS								
KIVIVILLA KAUBAMÄRK							... JA PLÄÜ					VE NE LUULETAJA				EESTI KIRJANIK								
KÄHKU VALMISTATAV SÖÖK							LEEDU LITT					SEKUND				VAEV								
TEISTE ABITA				PUJESTEE				EESTI NÄITLEJA						EKSTRA-				KREEKA TÄHT						
				SÕJA-JUMAL				ELEKTROONI-LINE KIRJA-VAHETUS						ELUKUTSE				JÕHKER						
MITTE-			ASESÕNA			LÄBI-IMBUMINE					AUTOMARK				SÕRALINE					SUUR KELK				
			PILLERKAAR			RUMMI-MARK					KOHT, JÄLG				NAISENIMI					AUSTRIA-JUUDI KIRJANIK				
REEDE		JOOGINÕU					SUUTÄIS					IMMUUN-SUS-						ODER (MURDES)						ALUS-RÕIVASTUS
		MÄÄRAMA-TUS VANU-SES					EESMÄRK					EOS, SUGE						...SEALT						
DEKORA-TIIVNE TSEMENT-BETOON									TEGELANE PULMAS								POOLELDI						FOSFOR	
									...HAPNIK (OSOON)								SÕLTLANE						SAKSA K EESSÕNA	
ROHELUS KÕRBES					PÄRANI LAHTI											KOSMEETI-KAFIRMA								
					KAAS-, ÜHIS-											TELESAADE								
ITAALIA LIIR				JÕGI PÄRNU-MAAL							GALLIUM				VANA-PÄRSIA KULDMÜNT						KÜSISÕNA			
				...-KIRI							TERA-				TALU						1000.			
ÜHE ÕNNETUSE JUHTUMI-SE RISK								TOOL, PINK					OHJELDA-MATU											

E 22. september

00:25 Hommik Anuga **01:35** Nullpunkt **02:22** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** OP **12:30** Maahommiku lood. Seenekasvatajad Jaanela ja Tanel **13:00** La Promesa **14:00** Solsidan **14:25** Eesti nüüd siis Vabariik **14:50** Stanley Tucci avastamas Itaaliat **15:35** IT-vaatlik **15:40** Südameasi **16:30** Önne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Sol-sidan **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ring-vaade **20:00** Mullist välja **20:30** Osoon **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Välisilm **22:10** Venemaa varisõda Aafrikas **23:05** Paradiisi järel

00:15 Lennuk **02:15** Brokenwoodi mõrvad **04:10** Ööküaline. Stig Råsta **05:05** Postimees.ee **06:00** Reporter+ **06:30** Telehommik **09:10** Silmast silma **09:40** Telehommik **12:30** Minu emps on kõvem kokk kui sinu ema **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägidoktor **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Kuuuurija **21:30** Silmast silma **22:00** Öhtu! **23:00** Kiired ja ilusad Gruusias

00:25 Midsomeri mõrvad **02:20** Üks nädal Jesperi ja Mariga **03:15** Mees majas **04:15** TV3 uudised **04:45** Stefaniga Armeenias **05:30** The Floor – valluta võidupõrand: Finaal **07:00** TV3 uudised **07:30** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:30** Üle ja ümber Balkani päikese **09:00** The Floor – val-luta võidupõrand: Finaal **11:00** Klassikokkutulek 2: Pulmad ja matused **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Ärkamise suvi **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidu-põrand **20:30** Märgatud Eestis **21:30** Roaldiga trellide taga **22:30** John Wick 2

01:15 Glastonbury **02:20** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Audrey varjupaik **07:20** Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Pörsas Peppa **08:00** Karu Karla **08:05** Pörsas Peppa **08:10** Ella, Oscar ja Huu **08:20** Anna ja sõbrad **08:25** Angelo reeglid **08:40** Ollie ja Kuu **08:50** Rõõmus Koll **09:00** Ring-vaade **10:00** Osoon. Ritsikad ja tirtsud. Metssigade pildistamine. Punarind **10:30** Reisile minuga. Müstiline linn Ubud **11:00** Imede piiril **11:45** 31. jaoskond **12:05** 31. jaoskond **12:25** Matsalu loodusfilmide festival. 20 aastat elumuutvaid filme **13:10** Matsalu linnuriik **13:40** Ukraina stuudio **14:10** Klassikatähed **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Angelo reeglid **16:10** Väike nõid Zouk **16:20** Riuklikud loomad **16:25** Kapten Stella **16:30** Ella, Oscar ja Huu **16:40** Põdra maja. Eesti Raadio Laste Laulustuudio mudilaskoor **16:43** Kriipsu Juku kodu **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Loomarahva TV **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **18:00** Luise ja Oliver **18:10** Tom ja Fluffy **18:15** Tom ja Fluffy **18:20** Luka lustisõidurong **18:35** Lucas **18:45** Osoon. Ritsikad ja tirtsud. Metssigade pildistamine. Punarind **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Reisile minuga. Uued seiklused minuga. Müstiline linn Ubud **20:00** Metsavennad **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Eesti imeline loodus **22:00** Luukereranniku lõvid **23:00** Uus algus **23:25** Sophia Loren: erakordse saatusega naine

T 23. september

00:00 Ringvaade **00:55** Südame-asi **01:50** Eesti nüüd siis Vabariik **02:15** Tuleb tuttav ette. Miks ka mitte. Kuldne Trio **03:03** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Maahommik **12:15** Osoon **12:45** Elu lugu **13:00** La Promesa **14:00** Solsidan **14:20** Eesti nüüd siis Vabariik **14:50** Sissi **15:40** Südameasi **16:30** Önne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Pealt-nägija **17:20** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Valimisstuudio **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Valimisstuudio **22:25** Queen of F*cking Everything **23:20** Elu lugu **23:50** Ringvaade

00:00 FBI: Rahvusvaheline üksus **00:55** Öhtu! **01:50** Kelgukoerad **02:40** FBI: Rahvusvaheline üksus **03:30** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Kuuuurija **13:35** Silmast silma **14:05** Hud-son ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägidoktor **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Täistund **21:30** Öhtu! **22:30** Krimi **23:00** Roaldi retked

01:00 Saatanlikud koduabilised **02:00** Märgatud Eestis **02:55** Roaldiga trellide taga **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:30** Üle ja ümber Balkani päikese **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Märgatud Eestis **10:30** Roaldiga trellide taga **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahe-võitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Armastuse purjed **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Laser **21:30** Sotid selgeks! **22:00** Võimalik vaid TikTakis **22:30** Terminaator: Sünge saatus

00:15 Kafka teine armastus **01:50** 31. jaoskond **02:10** 31. jaoskond **02:38** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Tom ja Fluffy **07:15** Tom ja Fluffy **07:25** Vilda **07:30** Pörsas Peppa **07:35** Lepa-triinu ja Musta Kassi imelised lood **08:00** Riuklikud loomad **08:05** Luise ja Oliver **08:15** Luka lustisõidurong **08:25** Anna ja sõbrad **08:35** Angelo reeglid **08:45** Väike nõid Zouk **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Tähnikesilike ümberasustamine. Nahkhiirte püüdmine **10:30** Reisile minuga. Uued seik-lused Tenerifel **11:00** Imede piiril **11:45** 31. jaoskond **12:05** 31. jaoskond **12:30** Rahva oma kaitse **13:30** Välisilm **14:00** Klassikatähed **15:25** Mina ka **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Angelo reeglid **16:10** Väike nõid Zouk **16:20** Puuonni lood **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Kriipsu Juku kodu **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Loomarahva TV **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Rõõmus Koll **18:00** Floor paneb reeglid **18:10** Röövlitütar Ronja **18:35** Lucas **18:40** Kriipsu Juku kodu **18:45** Osoon. Tähnikesilike ümberasustamine. Nahkhiirte püüdmine **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Reisile minuga. Uued seiklused Tenerifel **20:00** Tõde ja valed **20:55** IT-vaatlik **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Kaduva maailma lävel **22:00** Namiibia loodusimed – väikesed kangelased, suured ja himehed **23:00** Maast leitud raha

K 24. september

00:50 Südameasi **01:40** Eesti nüüd siis Vabariik **02:10** Tuleb tut-tav ette. Viljaveski **02:53** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:05** Terevisioon **11:30** Eesti mäng **12:15** Mullist välja **12:45** OP lood **13:00** La Promesa **14:05** Pealtnägija tähed **14:25** Eesti nüüd siis Vabariik **14:55** Matsalu loodusfilmide festi-val. 20 aastat elumuutvaid filme **15:40** Südameasi **16:30** Önne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Solsidan **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ringvaade **20:00** Tähelepanu! Tegemist on teadusega **20:05** Pealtnägija **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Esimene stuudio **22:05** Pool sajandit värske Apelsin **23:05** Ringvaade

00:00 Vale jälgedel **00:55** Öhtu! **01:50** Kelgukoerad **02:40** Vale jälgedel **03:30** Krimi **04:00** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Täistund **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägidoktor **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Tagasi juurte juurde **21:30** Öhtu! **22:30** Eestlased Lõuna-Koreas **23:00** Mustad lesed

01:10 Saatanlikud koduabilised **02:05** Laser **03:05** Sotid selgeks! **03:35** Võimalik vaid TikTakis **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:30** Üle ja ümber Balkani päikese **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Märgatud Eestis **10:30** Roaldiga trellide taga **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahe-võitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Armastuse purjed **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidupõrand **20:30** Laser **21:30** Sotid selgeks! **22:00** Võimalik vaid TikTakis **22:30** Terminaator: Sünge saatus

00:15 Rahva oma kaitse **00:10** 20 31. jaoskond **01:40** 31. jaoskond **02:00** Eesti imeline loodus **02:36** ERR.ee uudised **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Loomarahva TV **07:20** Vilda **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Floor paneb reeglid **08:05** Osoon. Rebased ja mägrad **08:15** Puuonni lood **08:25** Angelo reeglid **08:35** Pörsas Peppa **08:40** Väike nõid Zouk **08:50** Anna ja sõbrad **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Uued kaitsealad Tallinnas. Naissaare loodus ja ajalugu. Kadakataks **10:30** Reisile minuga. Teneri-fe püramiidid ja pargid **11:00** Imede piiril **11:45** Osooni lood. Üksinda rabas **12:00** Riigikogu infotund **14:00** Klassikatähed **15:30** Operatsioon Ai **16:00** Ernest ja Celestine **16:10** Väike nõid Zouk **16:20** Puuonni lood **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Audrey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:55** Rõõmus Koll **18:00** Floor paneb reeglid **18:10** Röövlitütar Ronja **18:35** Lucas **18:45** Aktuaalne kaamera **18:50** Jalgpalli Premium liiga **21:00** Planeet Maa III **22:00** Meie metsad. Lagendikud **22:55** Reisile minuga. Tenerife püramiidid ja pargid **23:25** Luukereranniku lõvid

N 25. september

00:05 Südameasi **00:55** Eesti nüüd siis Vabariik **01:25** Tuleb tuttav ette. Öö TV **02:12** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:10** Terevisioon **11:30** Hommik Anuga **12:45** Maahommiku lood. Hobusaare talu **13:00** La Promesa **14:05** Solsidan **14:30** Eesti nüüd siis Vabariik **15:00** Ob-la-di, Ob-la-da **15:45** Südameasi **16:35** Önne 13 **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Solsidan **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ring-vaade **20:00** OP **20:55** Kultuuri kodu **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Esimene stuudio **22:05** TeadusEST **22:35** Stanley Tucci avastamas Itaaliat **23:20** Pealtnägija

00:00 Kuninglike paleede saladu-sed **00:55** Öhtu! **01:50** Kelgukoerad **02:40** Kuninglike paleede sala-dused **03:35** Postimees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehommik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Tagasi juurte juurde **13:35** Vösavinkel **14:05** Hudson ja Rex **15:05** Kü-ladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi-päästjad **19:00** Reporter **20:00** 15 küsimust **20:30** Armastuse malev **21:30** Öhtu! **22:30** Varakõps **23:05** Peeter Vösa otsib tööd

02:00 Suur lotokolmapäev: Roo-side sõda **02:55** Üle ja ümber Balkani päikese **03:30** TV3 uudised **04:20** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:30** Üle ja ümber Balkani päikese **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Mees majas **10:30** Suur lotokolmapäev: Rooside sõda **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Armastuse hind **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksu-kontor: Droonimõrvad **21:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **19:55** The Floor – valluta võidu-põrand **20:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **21:30** Pöördes **22:30** Šaakali päev **23:50** Üle ja ümber: autoga Kolumbias

00:20 Uus algus **00:45** Hollywood Viinis **02:20** Kaduva maailma lävel **02:57** ERR.ee uudised **07:00** Kir-bu-Krants **07:10** Loomarahva TV **07:20** Floor paneb reeglid **07:50** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:55** Ernest ja Ce-lestine **08:05** Rebased ja mägrad **08:20** Pörsas Peppa **08:25** Oodo **08:30** Puuonni lood **08:40** Anna ja sõbrad **08:45** Audrey varjupaik **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Talgud Pääsküla rabas. Eesti ämblikud **10:30** Reisile minuga. Mikitaga metsas **11:00** Imede piiril **11:40** Osooni lood. Külma-vaksikud **11:50** Valimisstuudio (viipekeeles) **12:50** Valimisstuudio (viipekeeles) **13:35** Esimene stuudio **14:00** Klassikatähed **15:30** Lastekirjandusministeerium **15:40** Superkangelaste kool **16:00** Angelo reeglid **16:10** Ollie ja Kuu **16:20** Luz ja orkes-ter **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Väike taitsa suur poiss **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Oodo **17:00** Aud-rey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepa-triinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lunnisaar **18:00** Muumioru lood **18:20** Mina ja Miia **18:45** Osoon. Talgud Pääsküla rabas. Eesti ämblikud **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Reisile minuga. Mikitaga metsas **20:00** Loomade salaelu **20:45** Osooni lood. Säge uuringud **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Eesti imelised maamärgid **22:00** Looduse kutse **23:00** Meie hõim-lased **23:30** A-ha – True North

R 26. september

00:05 Ringvaade **01:05** Südameasi **01:55** Eesti nüüd siis Vabariik **02:25** Tuleb tuttav ette. Tantsugalerii **03:10** ERR.ee uudised **05:45** Ringvaade **06:45** Terevisioon **09:05** Terevisioon **11:30** Hommik Anuga **12:45** Maahommiku lood. Hobusaare talu **13:00** La Promesa **14:00** Solsidan **14:25** Kullaketrajad **15:40** Südameasi **16:30** Önne 13 **16:55** IT-vaatlik **17:00** Aktuaalne kaamera **17:05** Elu lugu **17:30** La Promesa **18:30** Aktuaalne kaamera **19:00** Ring-vaade **20:00** Muusikast Mihkel Rauaga **21:00** Aktuaalne kaamera **21:30** Sport **21:40** Karen Pirie **23:10** Värvimuusika

00:00 Clarksoni farm **01:00** Öhtu! **01:55** Kelgukoerad **02:45** Tagasi juurte juurde **03:35** Pos-timees.ee **04:25** Kodus ja võõrsil **04:50** Kellele kuulub su süda? **05:30** Reporter **06:30** Telehom-mik **09:10** 15 küsimust **09:40** Telehommik **12:30** Südamesoov **13:35** Vösavinkel **14:05** Hud-son ja Rex **15:05** Küladetektiivid **16:05** Leyla **17:10** Kellele kuulub su süda? **17:55** Mägi-päästjad **19:00** Reporter **20:00** Tähtede täht **22:30** Köök **23:05** Reede ÖHTU!

00:50 Zevakin ja Valting vs Ameerika **01:50** Pöördes **02:50** Suletud uste taga **03:50** TV3 uudised **04:40** Downton Abbey **05:30** Kälimehed **06:25** The Floor – valluta võidupõrand **07:00** TV3 uudised **07:55** Võimalik vaid TikTakis **08:30** Üle ja ümber Balkani päikese **08:55** The Floor – valluta võidupõrand **09:30** Zevakin ja Valting vs Ameerika **10:30** Pöördes **11:30** Kartulid ja apelsinid **12:30** Läbi suve Taaviga **13:00** Suletud uste taga **14:00** Kahevõitlus **14:30** Rosamunde Pilcher: Armastuse hind **16:30** Kirgede torm **17:30** Kättemaksukontor **18:30** Kahevõitlus **19:00** TV3 uudised **20:00** Mr Beani puhkus **21:50** Kratt

00:35 Meie metsad. Lagendikud **01:30** Matsalu loodusfilmide festival. 20 aastat elumuutvaid filme **02:15** Eesti imelised maamärgid **02:48** ERR.ee uudi-sed **07:00** Kirbu-Krants **07:10** Audrey varjupaik **07:20** Pörsas Peppa **07:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **07:50** Rebased ja mägrad **08:05** Luz ja orkester **08:10** Lunnisaar **08:15** Oodo **08:25** Anna ja sõbrad **08:30** Angelo reeglid **08:45** Ollie ja Kuu **08:55** Kur-gede lahkumine. Saatest Sügise laulud **09:00** Ringvaade **10:00** Osoon. Kihnu laidude linnud. Erakmesilased. Lendorav **10:30** Reisile minuga. Valdur Mikita Suislepas **11:00** Tõde ja valed **11:50** 31. jaoskond **12:15** 31. jaoskond **12:35** Metsavennad **13:30** Esimene stuudio **13:55** Klassikatähed **15:30** Ninjakunst-nikk **16:00** Angelo reeglid **16:10** Ollie ja Kuu **16:20** Luz ja orkes-ter **16:30** Rebased ja mägrad **16:40** Väike taitsa suur poiss **16:45** Anna ja sõbrad **16:50** Vilda **17:00** Audrey varjupaik **17:10** Kirbu-Krants **17:25** Pörsas Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta Kassi imelised lood **17:50** Lunnisaar **18:00** Muumioru lood **18:20** Mina ja Miia **18:45** Osoon. Kihnu laidude linnud. Erakmesilased. Lendorav **19:15** Kultuuriuudised **19:25** Aktuaalne kaamera **19:30** Reisile minuga. Valdur Mik

Imelikud juhtumised Tatriku alevis 17. osa

RICHARD ROHT

Paistis naljakas, et rätsep hauast välja sai või teda karta pruukis, kui ta haua peal armastajad parajasti musudega ametis.

Voorus kasutas momenti. Ta laskis meestel veel võtta mõned lonksud ja harutas siis saladusliku paki lahti, mida mehed seni kõõrdi vaadelnud.

Pakist tuli välja neli labidat. „Tohoh.” imestasid mehed. „Kas hakkame kellelegi hauda kaevama või?”

„Ei,” vastas Voorus. „Aga rätsepa haua kaevame lahti!”

Mehed kui vakatasid, siis aga käis julge purjus vaimustus nendest läbi.

„Kae kurat, kus õige mõtel!”

„Ei noh, seda Voorust! Sel on alles pea, nagu mõnel inseneril!”

„Kange poiss! Seda poleks meie osanud kunagi välja mõelda!”

„Aga ehk on patt?” ütles keegi meestest.

Kuid teised naersid lõrinal: „Patt? Leidis ka asja... Meie ajal ei tehta enam pattu...”

„Õige, õige,” kihutas Voorus. „Nüüd näeme, kuidas lood rätse-

paga seisavad. Ma aiman midaagi. Kuid leiame meie rätsepa tõepoolest hauast, siis söögu mind kurat, kui ma ilma elust veel midagi aru saan...”

„Too on õige, too on õige!” kinnitasid mehed, kuigi nad Voorusest ise suurt midagi aru ei saanud. Aga nende vaimustus asja vastu oli ehtne. Rind oli julgust ja käed rammu täis – pagan, kas saab sest rätsepast ükskord jagu või ei!

Oodati veel tükk aega, siis, kui Voorus jälle luuramas käinud ja surnuaia usaldavalt tühja leidnud, poeti pöösastest välja.

Südamed hakkasid siiski kiiremini lööma ja käed pigistasid kramplikult labidavart, kui puudutati jalgadega surnuaia saladuslikku pinda ja hämarusest hakkasid paistma ristid nagu laiali-laotatud kondised käed.

Aga loobumine oli nüüd juba võimatu Vooruse, teiste ja iseenda ees.

Rätsepa haua juurde jõudes, mis asus surnuaia metsikumas, sireli- ja teiste pöösastega üleni täis kasvanud osas, oli meestel isegi läbi viina tundmus, nagu liginetaks neile igalt poolt, õhk

oli kui paks nägematuist juures-olijaist, kes tihedalt surusid igalt poolt, nii et rinnas kitsas oli ja hingamine muutus sagedaks kiniseks lõõtsutamiseks. Ja kuklas tundus valus, nagu pigistaksid seal nägematud käed.

Voorus tõmbas pudeli ning andis meestele viimased lonksud.

„Nüüd tugevasti pihta!” ütles ta. „Kolme tunniga peab meil kõik tehtud olema: haud lahti võetud ja jälle kinni aetud...”

Labidad välgatasid tuhmis valguses. Ähkides algas töö.

„Kui ta ainult väga ei haiseks!” ütles üks meestest tüki aja pärast. Nähtavasti oli tal juba jälle hirm.

„Mis ta tühi haiseb,” vastas aga teine. „Olen taludes küllalt lõp-

nud lehma nülginud, kes mitu päeva juba seisnud. Ega sel kõhetul rätsepal siis kangem lõhn ole kui mõnel rasvasel lehmal...”

Ütlus tegi nalja ning julgustas teisigi.

Kinniaetud kobedat mulda oli kerge välja loopida. Töö edenes kiiresti. Kuu hakkas end suvise õõ poolhämärusse tunda andma – kaevajatel oli paras valgus nüivõrd nägemiseks, et mitte oma tegevust raskendada.

Akki puudutas ühe kaevaja labidas kõminal kirstu kaant.

Hoop jooksis kui elekter meestest läbi. Viimane viinaaur kadus peast. Tundus öudne ja vastik. Mehed peatusid tuseselt ja olid valmis põgenema, Voorust kirudes ning söimates maha jättes.

Kuid Voorus tõstis kui vannutades labida.

„Nüüd, mehed! Veel paar minutit – ja saladus on meil käes! Kiiremini, kiiremini! Ärge laske enam end sel tühisel rätsepakesel hirmutada. Pole ta meile seni midagi saanud teha, ei saa ka nüüd!”

Vihase hirmuga hakkasid meeste labidad jälle käima. Mehed tundsid end kui suure la-

hingu haripunktil. Tulgu elu või surm – võit peab saabuma!

Varsti paljastus musta kirstu kaas. Voorus puhastas ta mullast hoolega puhtaks, haaras siis taskust suured tangid ja pistis nad kirstu kaane vahele. Kõlas kääksatus – naelad andsid järele.

„Püsi, kuradid, paigal!” hüüdis Voorus lõõtsutades meestele, kelle kujudes paistis ainus soov – hauast välja hüpata ja kaduda!

„Kui teie nüüd siit ära jooksete ja mul ei aita hauda kinni ajada,” ähvardas Voorus, ise hingeldades kirstu kaant lahti kiskudes, „siis, teate, mida ühes minuga saate haua omavolilise lahivõtmise eest: türmi!”

Nii meeste mõtteid hirmu vastu ergutades haaras Voorus äkki kahe käega kaane ühest otsast kinni ja kiskus ta ragisedes üles.

Hirmus pilt avanes vaatajale. Kirstus lamas surnu.

Läbi hämaruse paistis ta nagu tuhmi pildina. Ning imelik, ei mingit lõhna!

„Kurat ja põrgu!” kirus Voorus kirstu kaant plartsatades kinni lüües.

Järgneb

SUDOKUD

4			8		9			1
	8	5				3	2	
			2		5			
		7				8		
5			3		6			2
		6				4		
			9		2			
	7	2				6	5	
8			5		7			4

4								8
	5			6			4	
6	1			5			7	3
		5				3		
3			9		4			6
		6				7		
9	6			7			1	5
	3			4			6	
7								9

Kuhu Minna

● **KINO**
Haapsalu kultuurikeskuses: „Pikk, pöörane ja ilus teekond” 20. sept kl 11, 22. sept kl 19.30, 26. sept kl 17.30.
„Torn” 20. sept kl 13.

● **TEATER**
Haapsalu kultuurikeskuses: 24. sept kl 19 Rakvere teatri „Kiivipäev”, piletid 24/21.- Piletimaailmas ja Piletilevis.

● **KONTSERT**
Haapsalu kultuurikeskuses: 21. sept kl 16 „Viva la Opera” – Ralf Taal (klaver), Kai Taal (klaver, vaheteksid), piletid 20/15.- Piletikeskuses.

26. sept kl 19 Tanel Ruben, Ara Yaralyan, Rain Rämmal. Pilet 19.90, kahele (ainult eelmüügist) 37.90 Piletikeskuses, enne algust 23.-

● **NÄITUSED**
Lasteraamatukogus (Wiedemanni 11): „Põgus pilguheit läbi aja. Eesti illustraatorite loomingut”. Näitus jääb avatuks 31. oktoobrini.

Haapsalu linnagaleriis (Posti 3): Marko Mäetamme „Teekond tundmatusse 2. osa. Sealpool Seitsme Päikese merd” 28. septembrini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2): **majagaleriis** kunstikooli õpetajate loomingu näitus 20. septembrini. **Keldrigaleriis** Eve Merima kudumite ja heegeldatud rõivaste näitus „Lõngast loodud” 20. septembrini. **Hoovigaleriis** Drink and Draw Haapsalu 2023–2025 ülevaatenäitus 27. septembrini. Galeriid avatud T–R 14–18, L 12–16.

Lihula muuseumis (Lihula mõis, Linnuse tee 1): Aide Leit-Lepmetsa joonistuste näitus „Lihula rahvarõivas pliiaitsi ja paberiga” jääb avatuks septembri lõpuni. Piletita. T–L kell 10–17. Näitus „Läänemaa naise pidulikud rõivad 19. saj lõpus ja 20. saj alguses” jääb avatuks septembri lõpuni.

T–L kell 10–17. Näitus „Lihulas sündinud loodusteadlane Wilhelm Konstantin Frommhold Petersen” püsiekspositsioonis. T–L kell 10–17.

● **Österby sadamarestos** (Österby sadam): Aide Leit-Lepmetsa pitsiliste maalide näitus. Avatud septembri lõpuni R–P.

Asuküla seltsimaja galeriis (Mägari küla): grupinäitus „Üles-täheandusi metsikutelt radadelt” 15. oktoobrini. T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

● **MUUSEUMID**
Haapsalu linnuse muuseum K–P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus K–P 11–17. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda R–P 11–17. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum K–P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum (Kadarpiku küla, Lääne-Nigula): R–P 11–16. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum (Sadama 32, Haapsalu) T–L kl 10–16. Muul ajal ettetellimisel, tel 5562 3993. www.aiboland.ee.

Rõude muuseum R–L 12–16, muul ajal ette teatades roudemuuseum@gmail.com, tel 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud T–L 10–17. E-post: lihulamuuseum@laaneranna.ee.

● **RAAMATUKOGUD**
Keskraamatukogu (Posti 3) ja **lasteosakond** (Wiedemanni 11) E–R 10–18, L 10–15, **laenutuspunkt** (Kastani 7) T 14–17, R 11–14.

Uuemõisa raamatukogu (Ehitajate tee 3, Uuemõisa) K–N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari küla) T–K 10–18, N 10–16, R 9–15. Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

Lugege veebist
online.le.ee.

Kui Sul on probleem või pole oma muret kellegagi jagada, on Sul võimalus abi saada

LÄÄNEMAA KRIISIABIKESKUSEST

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi psühholoogiline kriisiabi (vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni teel, veebis või asukoht kokkuleppel nõustajaga, sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave laanemaakriisiabikeskus.
weebly.com/

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

Ostan vanu raamatuid, maale, graafikat, postkaarte, nõusid, münte jne. Tel 5829 9810.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Autoraadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

HAAPSALU UKSETEHAS MÜÜB PUITBRIKETTI. UUS HIND 175.-/alus! INFO 472 0800.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Küttepuude müük: valge lepp, sanglepp, metsakuiv okaspuu. Mõõdud vastavalt soovile. Täpsem info: 5697 5216.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Lõhutud toores lehtpuu, metsakuiv okaspuu, hind al 50.-
Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga. Tel 521 1377.
3 m lehtpuu, hind kokkuleppel. Tel 502 4895.

KINNISVARA

Müüa remonti vajav 4toaline korter Jõõdres (II korrusel). Täpsem info tel 5566 3485.

Teie kuulutus võiks olla siin!
Kuulutus lisage mugavalt Lääne Elu veebis: online.le.ee/ lisa-ajalehe-kuulutus

TEENUS

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.
E-mail: info@developingehitus.ee.

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtned kätte lahendused. Dekkan.ehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Hauaääraste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekäevude puurimine ning projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatoodete müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, kärg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus ja üldehitustööd nii sees kui ka väljas. Saabtehtud OÜ, 5454 0423.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Pakume professionaalseid siseviimistlustöid:
• maalritööd
• pahteldamine ja tapeetimine
• põrandate paigaldus
• siseuksed ja liistud
• väikesed remonditööd
Tel 508 0945.

Fekaalivedu, septikute tühjendamine E–P, ka pühade ajal, tel 515 7000.

Salvkaevude puhastamine, süvendamine, remont, rõngaste vahetamine, kaevumaja ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

Korstnapühkimine. Tel 553 1826. www.laanekorsten.ee.

Majade värvimine, hauaplatsid, vannitubade ehitus. 5451 0752.

TÖÖPAKKUMINE

Võtame tööle teotahtelise ja innuka äsja kooli lõpetanud noore, kellel pole veel töökogemust, kuid sooviks seda omandada. Tegemist oleks kangaste lõikusega, laotöö, pakkimine jne. Kui oled huvitatud pakkumisest, saada oma meiliaadress ja telefoninumber cv.stitchhouse@gmail.com. Lisa enda kohta väike kirjeldus, kui võimalik.

Oru Auto pakub tööd rekajuhile (poolhaagisega Scania) Eestis piires. Info auto@oruauto.ee. Tel 5662 6455.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

Läänemaa vähiühing

on pakkunud oma liikmeile ja nende perele tuge juba 20 aastat.

Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

PAKUME OMA KAUPA 03.10 JA 17.10. HAAPSALU TURUL, JAAMA TN 9A KELL 12-14.

SOOVI KORRAL SAAB ESITADA ETTETELLIMUSI:
E-MAIL: info@mulgilihakarn.ee TEL: +372 5196 2628

TELLI KAUP OTSE KOJU!

KAUBARINGID 03.10 JA 17.10:
VILJANDI, KILINGI-NÕMME, LIHULA, MARTNA, HAAPSALU, LINNAMÄE, TAEBLA, PALIVERE, VÄNDRA, VILJANDI

ESITA TELLIMUS VARAKULT.
E-MAIL: info@mulgilihakarn.ee TEL: +372 5196 2628

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalast nõu, räägime, mis kinnisvaraturul toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohv ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA
Annely Sermat
+372 513 5163
annely@karjakv.ee

Teatame, et lahkunud on endine õpetaja ja hea sõber
LEMBI KÄIVÄRÄINEN
(sünd 8.9.1937).

Ärasaatmine 22. septembril kell 14 Pärnamäe kalmistu krematooriumis.

Leinab klassiõde Hiisi perega.

Avaldame siirast kaastunnet Ingridile perega armsa ema ja vanaema
LINDA ROOPERE
lahkumise puhul.

Roosta puhkeküla pere

Mälestame kallist
LINDA ROOPERET.
Avaldame kaastunnet omastele.

Majanaabrid

Avaldame sügavat kaastunnet meie heale sõbrale Jaanile ja tema perele kalli isa
AARE MÄTTIKA
surma puhul.

Jaani sõbrad

Avaldame siirast kaastunnet lähedastele
AARE MÄTTIKASE
lahkumise puhul.

Toivo, Tarmo, Imbi ja Pille

Mälestame toredat naabrimeest
AARE MÄTTIKAST
ja avaldame sügavat kaastunnet lähedastele.

Naabrid Leida, Meida ja Kuido

Avaldame siirast kaastunnet Jannele, Jaanikale, Jaanile ja Lyle kalli isa ja venna
AARE MÄTTIKASE
kaotuse puhul.

Maris ja Meelis

Lääne Elu

toimetus ootab tööle

REKLAAMITOIMETAJAT.

Tööülesanded: reklaami müük, reklaamitellimuste vastuvõtmine ning reklaamide kujundamine ja planeerimine.

Kandidaadilt ootame head suhtlemisoskust, korrektsust, positiivset ellusuhtumist ja pingetaluvust.

Vajalik on kontoritöö programmide kasutamise oskus ning võimekus töötada nii iseseisvalt kui ka meeskonnas.

Kasuks tuleb reklaami- või turundusalane töökogemus.

Omalt poolt pakub Lääne Elu väljaõpet, nüüdisaegseid töövahendeid ja -keskkonda ning toetavaid töökaaslasi.

CV koos motivatsioonikirjaga saata: reklaam@le.ee.

Äkki katkes Sul elulõng, hella mälestust me sinust hoiame.

Lahkus meie armas abikaasa ja isa
VLADIMIR HARTŠENKO
18.10.1959–12.9.2025.

Leinavad omaksed.

Ärasaatmine toimub 27. septembril kell 11 Hingeviuli tavandisaalis Haapsalus Kalmistu tn 3a.

Südamlik kaastunne Ingridile armsa ema
LINDA ROOPERE
lahkumise puhul.

Sinu kunagine klassijuhataja ja klassikaaslased Nõva koolist

Mälestame alati heatujulist
LINDA ROOPERET.
Sügav kaastunne lähedastele.

Nõva tantsumemmed ja juhendaja Hedvig Kokk

Seal, kus sulgub eluraamat, algab mälestuste tee...

Siiras kaastunne omastele kalli
LINDA ROOPERE
kaotuse puhul.

Kunagised majanaabrid Leida ja Nikolai

Avaldame kaastunnet Ingridile ja Rutale kalli ema, vanaema ja vanavanaema
LINDA ROOPERE
kaotuse puhul.

Tiiu, Marvo, Kristiina

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

Ilmar Jaksi arhiiv jõudis LÜGi muuseumi

Läänemaalt pärit kirjaniku Ilmar Jaksi (1923–2019) venna Uno lesk Ellen-Velaine Jaks (pildil) andis teisi-päeval kirjaniku fotod, kirjutised ja muudki temaga seotud materjalid üle Läänemaa gümnaasiumi muuseumile. „Ta on Läänemaa gümnaasiumi vilistlane ja alustas oma kirjatööd ajakirjanikuna just selles koolis käies,” selgitas Ellen-Velaine Jaks.

LÜGi ajalooõpetaja ja koolimuuseumi eestvedaja Kalle Lõuna (pildil) ütles, et muuseumile üle antud materjali läbitöötamine võtab mõnevõrra aega, kuid aprilliks, mil on Ilmar Jaksi sünniaastapäev, on kavas avada koolis emakeeleklassis kirjanikule pühendatud stend. „Kirjanik võiks olla seal, kus on õpilased ja mis saaks olla veel parem koht kui see, kus õpitakse eesti keelt ja kirjandust,” ütles Lõuna.

Stendi koostamise ettepaneku on Lõuna teinud Ülla Parasele. „Nüüd on ajurünnakute faas, et kuidas seda lahendada nii, et see kõnetaks tänapäeva noori,” ütles Lõuna.

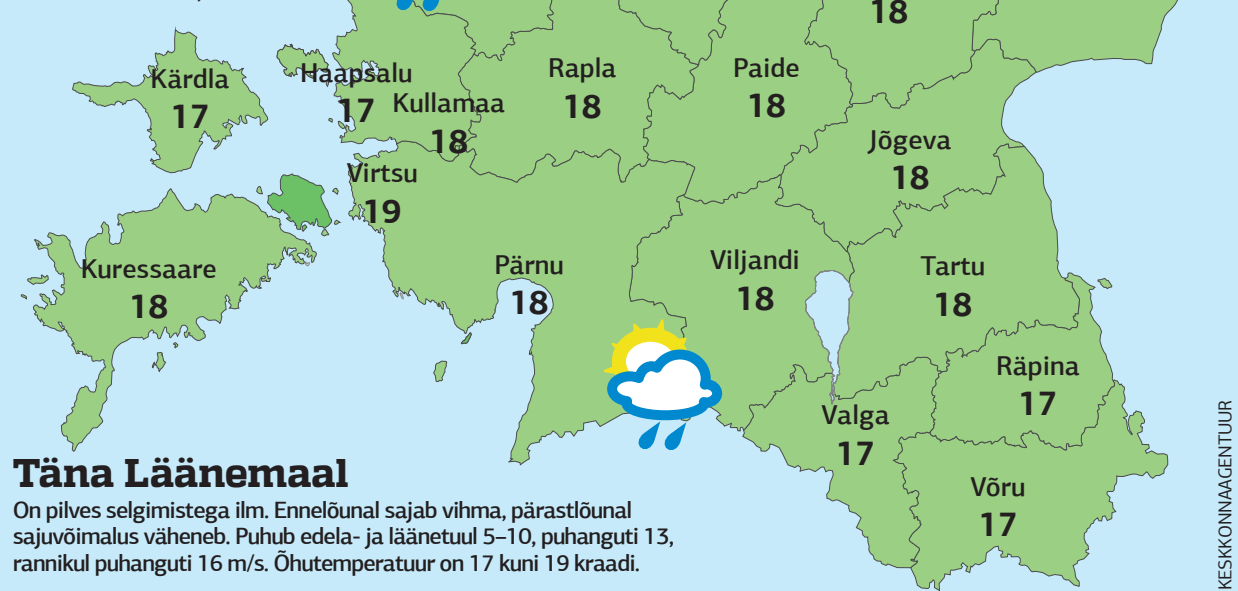
KAIRE REILJAN

ILM

VEETEMPERatuurid

(19. septembril kell 16)

Dirhami	16,2°
Haapsalu	16,4°
Virtsu	17,0°
Rohuküla	17,5°

Täna Läänemaal

On pilves selgimistega ilm. Ennelõunal sajab vihma, pärastlõunal sajuvõimalus väheneb. Puhub edela- ja läänetuul 5–10, puhanguti 13, rannikul puhanguti 16 m/s. Õhutemperatuur on 17 kuni 19 kraadi.

Pühapäev	öö päev	Esmaspäev	Teisipäev	Kolmapäev
edela- ja läänetuul 3–10 (14) m/s	14°...22°	lääne-, edela- ja läänetuul 5–15 (21) m/s	lääne-, loodetuul 4–10 (15) m/s	loodetuul 4–9 (14) m/s

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, leplikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

20.sept kell 11-13.30 HAAPSALU Kultuurikeskuses

VÄLIS- ja VABAAJA RIIDEED Soomest - LASTELE ja TÄISKASVANUTELE.

HINNAD TASKUKOHASED! TERE TULEMAST!

Uued riided Soomest naistele, meestele, lastele

FB- LAOMÜÜK - riided Soomest- Pärnu, Märjamaa, Raplamaa, Läänemaa...

1.okt. 2025.a.kell 11 Haapsalu Kultuurikeskuses

LÄÄNEMAA EAKATE PÄEVA

tähistamine.

KELL 11.00 AVATAKSE LÄÄNEMAA RAAMATUTE NÄITUS JA TOIMUB KA MÜÜK (SULARAHAS).
KELL 12.00 KONTSERT, KUS ESINEVAD LÄÄNEMAA VÄÄRIKATE TAIIDLUSKOLLEKTIIVID.

LÄÄNEMAA PENSIONÄRIDE ÜHENDUS

HOBILADU

Kaater – Alates 45€/kuu | Auto – 20€/kuu | Mootorratas – 10€/kuu | ATV – 15€/kuu | MUU KOKKULEPPEL

Iaanevara.ee Haapsalu, Uuemõisa, Tehnika tn +372 518 7706

Jälgige Lääne Elu ka Facebookis!

Dementsusega inimeste lähedaste tugigrupp Haapsalus!

29. septembril kell 17 Kastani eakate päevahoius, Kuuse 32a.

Tugigrupis räägime dementsuse sümptomite märkamisest, konfliktivabast suhtlemisest, enesehoiust ja paljust muust, mis inimestel südamele.

Ootame lähedasi jagama, küsima, kuulama! Kohapeal jagame infomaterjale.

Üritus on kõigile tasuta.

Tugigruppi juhivad Annaliisa Täht ja Talvi Toom.

Eelregistreerimine ja lisainfo:

annaliisa@haapsaluhkk.ee või tel 5886 2323.

DOONORIPÄEV HAAPSALUS
24. septembril kl 10.30–14.30
Haapsalu kultuurikeskuses (Posti 3, rõdusaal)

VEREVARUD
Andmed seisuga 12.09.2025

0- A- B- AB-
0+ A+ B+ AB+
verekeskus.ee f Doonorid ja Sõbrad

Liikuv Läänemaa ESITLEB

BeActive Night perepäev

27. SEPTEMBER kell 10:00
HAAPSALU STAADION

Vahvad töötoad, liikumismängud ja mõõduvõttud!

Päeva juhib Piltsbergide tiimiliige Rauno!

← Rohkem infot!

